

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Zhodnocení dostupnosti sociálních služeb pro seniory ve vybraných okresech ČR
Evaluation of the Availability of Social Services for the Elderly People in Selected
Districts of the Czech Republic

Student:

Bc. Kristýna Klvačová

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Ivana Vaňková, Ph.D.

Ostrava 2019

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Kristýna Klvačová**

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T055 Veřejná ekonomika a správa

Téma: Zhodnocení dostupnosti sociálních služeb pro seniory ve vybraných
okresech ČR
Evaluation of the Availability of Social Services for the Elderly People
in Selected Districts of the Czech Republic

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Organizace a principy poskytování sociálních služeb v ČR
3. Analýza procesu stárnutí a poskytování sociálních služeb pro seniory ve vybraných okresech ČR
4. Zhodnocení dostupnosti sociálních služeb pro seniory ve vybraných okresech ČR
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

HORVÁTHOVÁ, Zuzana. *Social systems and policies*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016. ISBN 978-80-87956-38-0.

PRUDKÁ, Šárka. *Sociální služby pro seniory v kontextu sociální politiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 236 s. ISBN 978-80-7478-839-0.

ŠOTKOVSKÝ, Ivan. *Demografie: teorie a praxe v regionálních souvislostech*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2013. 200 s. ISBN 978-80-248-3158-9.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Ivana Vaňková, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2018

Datum odevzdání: 26.04.2019

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně“.

V Ostravě dne 26.4.2019

.....
Bc. Kristýna Klvačová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Ivaně Vaňkové, Ph.D. za odborné vedení při psaní diplomové práce. Za její cenné rady, ochotu a věcně míněné připomínky.

Obsah

1 Úvod	6
2 Organizace a principy poskytování sociálních služeb v ČR.....	8
2.1 Stárnutí populace	8
2.1.1 Stárnutí z pohledu demografie.....	8
2.1.2 Věková struktura populace	9
2.1.3 Hodnocení věkové struktury obyvatelstva.....	11
2.2 Sociální politika.....	11
2.2.1 Aktéři sociální politiky	12
2.2.2 Pilíře sociálního systému	12
2.2.3 Principy sociální politiky.....	13
2.2.4 Obory sociální politiky	14
2.3 Sociální zabezpečení	15
2.3.1 Sociální pojištění	15
2.3.2 Státní sociální podpora	16
2.3.3 Sociální pomoc	17
2.4 Sociální služby.....	18
2.4.1 Formy sociálních služeb	19
2.4.2 Druhy sociálních služeb.....	20
2.4.3 Financování sociálních služeb	22
2.4.4 Dostupnost sociálních služeb pro seniory	25
3 Analýza procesu stárnutí a poskytování sociálních služeb pro seniory ve vybraných okresech ČR	27
3.1 Základní charakteristika vybraných okresů.....	27
3.1.1 Základní charakteristika okresu Přerov	27
3.1.2 Základní charakteristika okresu Kroměříž.....	28
3.2 Stárnutí populace v daných okresech	29

3.2.1	Ukazatele stárnutí populace v okrese Přerov	30
3.2.2	Ukazatele stárnutí populace v okrese Kroměříž	32
3.2.3	Důsledky demografického stárnutí	34
3.3	Poskytované sociální služby v daných okresech	36
3.3.1	Střediska sociálních služeb pro seniory v okrese Přerov	36
3.3.2	Střediska sociálních služeb pro seniory v okrese Kroměříž	39
4	Zhodnocení dostupnosti sociálních služeb pro seniory ve vybraných okresech ČR	42
4.1	Terénní sociální služby pro seniory	42
4.1.1	Terénní sociální služby pro seniory v okrese Přerov	43
4.1.2	Terénní sociální služby pro seniory v okrese Kroměříž	44
4.1.3	Zhodnocení dostupnosti terénních sociálních služeb pro seniory v daných okresech	45
4.2	Ambulantní sociální služby pro seniory	45
4.2.1	Ambulantní sociální služby pro seniory v okrese Přerov	46
4.2.2	Ambulantní sociální služby pro seniory v okrese Kroměříž	49
4.2.3	Zhodnocení dostupnosti ambulantních sociálních služeb pro seniory v daných okresech	52
4.3	Pobytové sociální služby pro seniory	54
4.3.1	Pobytové sociální služby pro seniory v okrese Přerov	54
4.3.2	Pobytové sociální služby pro seniory v okrese Kroměříž	57
4.3.3	Zhodnocení dostupnosti pobytových sociálních služeb pro seniory v daných okresech	60
4.4	Celkové zhodnocení dostupnosti poskytovaných sociálních služeb pro seniory v daných okresech	60
5	Závěr	61
	Seznam použité literatury	64
	Seznam zkratk	69

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam tabulek

Seznam obrázků

Seznam vzorců

Seznam příloh

Přílohy

1 Úvod

Věková struktura obyvatel se postupem času významně mění, dochází ke zvyšování počtu osob ve věku 65 let a starších a spolu se snižováním porodnosti to vede k demografickému stárnutí populace, které úzce souvisí s poskytovanými sociálními službami pro seniory. Demografické stárnutí obyvatelstva se považuje za globální problém, kterým trpí většina zemí světa, přičemž evropská populace se řadí k nejstarším populacím na světě.

Dříve bylo zvykem, že rodiny byly vícečlenné a o stárnoucího člena rodiny bylo vždy postaráno. Postupem času docházelo ke změnám v rodinných vztazích a v dnešní době je typické, že ve většině domácností chodí členové rodiny do školy či zaměstnání, čímž vyvstává problém, kdo bude o stárnoucího seniora pečovat. Proto je v současné době stále větší zájem o institucionální péči, která je poskytována prostřednictvím sociálních služeb. Hlavní důraz je kladen na to, aby senior mohl setrvat ve svém přirozeném prostředí co nejdelší dobu, tomu napomáhají terénní a ambulantní sociální služby. V případě, že senior již není schopen zůstat ve své domácnosti, ani s dopomocí terénních a ambulantních služeb, přicházejí na řadu pobytová zařízení, kde je o seniora postaráno. Vznikem zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, nastal významný zlom v péči o seniory.

Cílem diplomové práce je analýza procesu stárnutí populace ve vybraných okresech České republiky, kterými jsou okres Přerov a okres Kroměříž. Analýza procesu stárnutí bude provedena v horizontu 20 let, a to od roku 1998 do roku 2017. Na základě analýzy bude zhodnocen proces stárnutí populace v daných okresech a budou uvedeny důsledky demografického stárnutí. S demografickým stárnutím úzce souvisejí poskytované sociální služby pro seniory, u kterých bude analyzována jejich dostupnost, která bude zkoumána z několika úhlů pohledu. Jedná se například o hledisko teritoriální, vzdálenostní a časové náročnosti, finanční a další. Analýza dostupnosti poskytovaných sociálních služeb se bude týkat současnosti, tj. roku 2019.

Pro podporu cíle diplomové práce byly stanoveny dvě výzkumné otázky. První otázka zní, zda procentuální zastoupení osob ve věku 65 a více let atakovalo hranici 20 % celkového počtu obyvatelstva ve vybraných okresech během zkoumaných 20 let. Druhá výzkumná stanovená otázka zní, zda jsou vybrané typy sociálních služeb poskytované terénní, ambulantní a pobytovou formou převážně (ze 70 %) lokalizovány ve vybraných okresech do významných regionálních sídel (okresních měst).

V diplomové práci se užívá několika metod, jedná se o horizontální a vertikální analýzu a komparační metodu. Při analýze procesu stárnutí populace ve vybraných okresech bude využita metoda horizontální a vertikální analýzy dat, přičemž získaná data jsou čerpána z Českého statistického úřadu a Regionálního informačního servisu. Při analýze dostupnosti sociálních služeb pro seniory ve vybraných okresech jsou informace získávány z registru poskytovatelů sociálních služeb. Při následném srovnání a zhodnocení dostupnosti je využita komparační metoda, při níž jsou využita data z výročních zpráv, webových stránek jednotlivých poskytovatelů a povinných informací uvedených v registru poskytovatelů sociálních služeb.

Diplomová práce se včetně úvodu a závěru skládá z pěti kapitol. První kapitolou je úvod a poslední kapitolou je závěr diplomové práce. Druhá kapitola diplomové práce bude zaměřena na vysvětlení základních pojmů, v rámci nichž, bude objasněno demografické stárnutí populace. Budou uvedena teoretická východiska sociální politiky, jejíž součástí je odvětví sociálního zabezpečení. Stěžejní však budou sociální služby, které jsou součástí sociální pomoci, která je jedním ze systémů sociálního zabezpečení. V rámci sociálních služeb bude mimo jiné zmíněno financování a také dostupnost sociálních služeb.

Ve třetí kapitole bude nejprve prostřednictvím vybraných demografických ukazatelů analyzován proces stárnutí populace ve vybraných okresech České republiky. Na jehož základě bude ve druhé části třetí kapitoly analyzována dostupnost poskytovaných sociálních služeb pro seniory v daných okresech.

Po analýze dostupnosti poskytovaných sociálních služeb pro seniory ve vybraných okresech, provedené ve třetí kapitole, bude v kapitole čtvrté následovat zhodnocení zjištěné dostupnosti. Hodnocení bude provedeno na základě několika hledisek dle formy poskytované služby. U terénních sociálních služeb bude hodnoceno pokrytí daného území vybraného okresu a jeho jednotlivých správních obvodů obcí s rozšířenou působností sociálními službami poskytovanými terénní formou. U ambulantních sociálních služeb bude zohledněno kritérium časové a vzdálenostní dostupnosti do zařízení, která bude posuzována pomocí webových stránek www.maps.google.com a www.idos.cz. U pobytových sociálních služeb bude hodnoceno především hledisko finanční. To znamená, že bude posuzována výše průměrného starobního důchodu seniora v daném okrese s minimální výší důchodu potřebnou na pokrytí ubytování včetně celodenní stravy a 15 % zůstatku příjmu seniora bez finanční dopomoci ostatních.

2 Organizace a principy poskytování sociálních služeb v ČR

„Stáří se nevysmívej-vždyť k němu směřuješ“ je výrok řeckého dramatika Menandrose. Výrok lze také chápat jako to, že stáří se nevyhne nikomu z nás, a potřeba sociálních služeb pro seniory se stále více zvyšuje. Proto je třeba dbát na to, aby byla dostupnost sociálních služeb pro seniory stále více diskutovaným tématem.

2.1 Stárnutí populace

Goldman (2006) definuje stárnutí jako nezvratný biologický proces, který je přirozený, nepřetržitý a trvá od vzniku zárodku až do smrti. Jedná se o velmi individuální, složitý proces, který probíhá různě u jednotlivých lidí. Na průběh stárnutí mají rozhodující vliv genetika, životní prostředí, způsob života, zdraví a další aspekty.

Stáří je přirozená, neodvratitelná životní událost, která je očekávaná a předvídatelná. Jedná se o závěrečnou etapu procesu stárnutí. Je to poslední období lidského života. Světová zdravotnická organizace (dále jen WHO) stáří dělí dle věkových skupin na rané stáří, které trvá od 60 do 74 let života, druhá fáze je od 75 do 89 let a označuje se za vlastní stáří a poslední etapou je dlouhověkost počínaje 90 rokem. V současné době se stále více prosazuje jiné dělení stáří, a to na mladší stáří (65-74 let), stáří (75-84 let) a senium (85 a více let). Toto dělení stáří respektuje demografický vývoj posledních let, kdy se změnila věková struktura populace ve smyslu prodlužování střední délky života (*Goldmann, 2006*).

Gerontologie je vědecký obor, který zkoumá stárnutí. Jedná se o nauku, která integruje zdravotní, psychologické a sociální hledisko. Zaujímá se o proces stárnutí a problematiku vyššího věku. Geriatrie je součástí gerontologie, zabývající se prevencí, diagnostikováním a léčením nemocí starých lidí (*Goldmann, 2006*).

2.1.1 Stárnutí z pohledu demografie

Demografie je věda zabývající se reprodukcí lidských populací, jejímž předmětem zkoumání je počet a struktura obyvatelstva, vývoj obyvatelstva a další. Demografická reprodukce se označuje za přirozenou obnovu populace. Jedná se tedy o přirozenou měnu obyvatelstva v lidské společnosti, přičemž se bere v potaz pouze porodnost a úmrtnost. Věkové složení populace je ve vztahu k sociální problematice jednou z nejvýznamnějších demografických dat. Je východiskem pro odhad budoucího vývoje, který je důležitý ve smyslu koncipování sociální politiky a systému sociální ochrany (*Goldmann, 2006*).

Metoda zabývající se demografií se nazývá demografická statistika, která zahrnuje sbírání a zpracování demografických dat poskytující číselné údaje o obyvatelstvu. Demografická statistika se dělí na demografickou statiku a dynamiku. Demografická dynamika představuje statistiku pohybu, měny a obyvatelstva. Diplomová práce se však bude věnovat demografické statice, která je nazývána statistikou stavu obyvatelstva registrující a hodnotící počet obyvatelstva, jeho strukturu a rozmístění (*Goldmann, 2006*).

2.1.2 Věková struktura populace

Švédský demograf A. G. Sundbärg v roce 1900 rozdělil obyvatelstvo do tří základních věkových skupin dle schopnosti reprodukce, a to na dětskou složku (0-14 let), reprodukční složku (15-49 let) a postreprodukční složku (50 a více let). Při složení obyvatelstva podle věkových kategorií se občas užívá členění, kde se věková hranice vztahuje k momentu ekonomické aktivity (produktivity). U tohoto členění se rozeznávají tři věkové skupiny, a to předproduktivní (0-14 let), produktivní (u žen 0-54 let a u mužů 0-59 let) a poproduktivní (55, resp. 60 a více let). Jelikož se obyvatelstvo dožívá čím dál vyššího věku a s tím je spojeno prodlužování horní hranice pro odchod do důchodu, tak lze za ekonomicky aktivní obyvatelstvo považovat obyvatele ve věku 15-64 let a skupinou poproduktivní se označují osoby ve věku 65 a více let (*Šotkovský, 2013*).

Sundbärg rozlišoval tři typy věkového složení populace. Na výsledný tvar věkové struktury má vliv zejména zastoupení dětské s postreprodukční složky, jelikož podíl reprodukční skupiny se bez výraznějších změn pohybuje okolo 50 %. Jedná se o:

- progresivní, kde převažuje dětská složka nad postreprodukční složkou,
- stacionární, kde jsou dětská a postreprodukční složka skoro vyrovnány,
- regresivní, kde převažuje postreprodukční složka nad složkou dětskou (*Šotkovský, 2013*).

Šotkovský (2013) uvádí, že při stálém nárůstu počtu starých občanů se hovoří o demografickém stárnutí populace, které je definováno ve chvíli, kdy podíl obyvatelstva ve věku 65 a více let převyší hranici 7 %. Postupně dochází k přechodu z progresivního typu věkové struktury na stacionární, resp. regresivní typ. Dle věkové skladby obyvatelstva České republiky jsme společností dlouhodobě stárnoucí, ve které početně převládá populace ve věku 60 let a více nad složkou dětskou.

Langhamrová a kol. (2018) se zmiňují, že demografické stárnutí populace je hodně diskutovaným tématem nesoucí s sebou kromě rostoucích výdajů na důchodové zabezpečení také rostoucí výdaje na zdravotní a sociální služby. Demografické a společenské změny představují měnící se socioekonomickou situaci rodin, kde klesá počet rodin ochotných a schopných se o svého nesoběstačného člena rodiny postarat.

Šotkovský (2013) tvrdí, že se demografické stárnutí považuje za jeden z nejvýznamnějších demografických procesů v současnosti a tato změna věkového složení obyvatelstva není pouze v České republice, ale provází většinu zemí světa.

Horváthová (2016) uvádí, že stárnutí obyvatelstva je také jedním z hlavních problémů v sociálních systémech v Evropě. Zatímco nyní osoby ve věku 65 let (senioři) a starší představují 8 % celkové světové populace, průzkumy naznačují, že do roku 2050 budou představovat 18 %. Ve světle tohoto drastického stárnutí obyvatelstva začalo mnoho zemí přehodnocovat své politiky v oblasti důchodů a zdravotní péče. Výdaje na důchody a zdravotní péči se nyní stanou ústředními sociálními výdaji v evropských zemích.

Strategie sociálního začleňování 2014-2020 uvádí, že dle demografické projekce OECD je odhadován celkový počet obyvatel ČR v roce 2020 na cca 10,8 mil. Seniorů by v roce 2020 mělo být odhadem OECD 2,2 mil., což představuje cca 20,4 % z celkové populace. Dle novějšího údaje poskytnutého z projekce ČSÚ z roku 2013 bude v ČR v roce 2020 žít 10,5 mil. obyvatel, z toho budou senioři tvořit 21 % (*MPSV, 2014*).

Strategie sociálního začleňování 2014-2020 tvrdí, jestliže nenastanou nepředvídatelné změny v demografickém vývoji, lze nadále očekávat nárůst podílu obyvatelstva v postproduktivním věku a zároveň snižující se počet zaměstnaných osob. To významně ovlivní budoucí vývoj na trhu práce. Česká republika se s tímto problémem potýká již nyní. Situace je prozatím řešena především díky produktivitě tzv. silných populačních ročníků, odborné analýzy však poukazují na dlouhodobou neudržitelnost této situace (*MPSV, 2014*).

2.1.3 Hodnocení věkové struktury obyvatelstva

Při hodnocení věkové struktury obyvatelstva používá (Šotkovský, 2013) několika vzorců, jedná se především o výpočet **průměrného věku**, viz vzorec (2.1), který se nejčastěji vypočítá prostřednictvím váženého aritmetického průměru, přičemž platí, že x je věk, ω nejvyšší věk v populaci, kterého se nikdo nedožije a P_x znázorňuje počet osob ve věku x .

$$\bar{X} = \frac{\sum_{x=0}^{\omega-1} (x+0,5) \cdot P_x}{\sum_{x=0}^{\omega-1} P_x} \quad (2.1)$$

Pro porovnání základních věkových skupin se používá ukazatel **index stáří (is)**, viz vzorec (2.2), vyjadřující poměr mezi složkou poproduktivní (65+) a dětskou složkou (0-14 let). Index stáří se nejčastěji vyjadřuje v procentech.

$$is = \frac{P_{65+}}{P_{0-14}} \cdot 100 \quad (2.2)$$

Vzorec udávající počet osob ve věku 65+ na 100 osob ve věku 15-64 let se nazývá **index ekonomické závislosti seniorů**, viz vzorec (2.3), a lze jej vyjádřit následujícím vztahem.

$$iez_{65+} = \frac{\tau^{P_{65+}}}{\tau^{P_{15-64}}} \quad (2.3)$$

Procentuální zastoupení seniorů ve věku 65+, viz vzorec (2.4), udává, kolik obyvatel ve věku 65+ odpovídá celkovému počtu obyvatel v populaci.

$$\% \text{ zastoupení seniorů ve věku 65+} = \frac{P_{65+}}{P} \cdot 100 \quad (2.4)$$

2.2 Sociální politika

Krebs a kol. (2015) tvrdí, že sociální politika je součástí určitého společenského celku. Společnost představuje systém, který je uspořádaný na základě více prvků, mající na mysli sféry společenského rozvoje. Nejčastěji se jedná o sféry politické, kulturní, ekonomické, sociální, ekologické a další. Sociální politika, je politikou, která se především orientuje na člověka, přispívá k jeho rozvoji a kultivaci jeho životních podmínek.

Kaczor (2015) definuje sociální politiku jako souhrn nástrojů a opatření státu, vedoucí k podpoře osob, které mají nějaký sociální hendikep. Jedná se především o nemoc, nezaměstnanost, stáří a další. Nástroje a opatření státu stejně tak vedou k podpoře společensky žádoucího chování jako je mateřství, rodičovství, péče o seniory atd.

Kaczor (2015) tvrdí, že hlavním úkolem sociální politiky je postarat se o jedince, kteří to z nějakého důvodu potřebují. Důvod potřeby se o ně postarat spočívá zejména v tom, že nedokáží být dočasně nebo trvale zcela soběstační, jsou závislí na pomoci druhých, respektive na pomoci státu. Sociální politika by měla eliminovat sociální rizika, zejména jejich důsledky, které provází každou lidskou společnost.

Duka a kol. (2013) uvádějí, jako hlavní poslání sociální politiky, především vytvoření důstojných podmínek pro život a také zajištění rovných příležitostí pro všechny. Jedná se zejména o zajištění rovných příležitostí v oblasti bydlení, zdravotní péče, vzdělání, pracovních příležitostí, garance dostatečného minimálního příjmu a dále. Hlavním cílem je zabezpečení blahobytu všem občanům státu.

Sociální událostí se rozumí případ, kdy postižená osoba nebo její rodina nedokáže vlastními silami odvrátit důsledky situace, které mohou ekonomicky a sociálně ohrožovat existenci člověka, v tom případě takové situace vyžadují společenskou ochranu (*Kaczor, 2015*).

2.2.1 Aktéři sociální politiky

Aktéry sociální politiky jsou subjekty a objekty. Subjekty tvoří a rozvíjejí sociální politiku ve státě. Jsou to ti, kteří pomoc poskytují. Objekty pomoc přijímají, pro ně je sociální politika tvořena a rozvíjena. Mezi objekty se řadí jednotlivci a skupiny obyvatel, pro které jsou určena opatření sociální politiky, ze kterých mají prospěch. Subjekty sociální politiky mají zájem, schopnosti, předpoklady, vůli, možnosti a prostředky k určité sociální činnosti, které jsou schopni naplňovat. Mezi subjekty se řadí státní a nestátní, tržní a ostatní netržní instituce.

K nejvýznamnějším subjektům patří stát a jeho instituce. Jedná se především o Parlament, vládu a správní orgány státu, jimiž jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV), Úřad práce České republiky (dále jen ÚP ČR) včetně poboček. Dalšími subjekty jsou také zaměstnavatelé, organizace, obce, církve, občané, mezinárodní organizace a další (*Duka a kol., 2013*).

2.2.2 Pilíře sociálního systému

Mezi pilíře sociálního systému České republiky (dále jen ČR) řadí *Kaczor (2015)* instituce, které se zabývají sociální politikou. Jedná se o úřady, na které se může občan obrátit v případě konkrétní sociální události. V ČR jsou tyto instituce tři, patří sem Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen ČSSZ), ÚP ČR, obce a kraje.

a) ČSSZ

ČSSZ lze klasifikovat jako tzv. pojistný pilíř, protože spravuje agendu pojistných dávek, pro které je typické, že jsou tzv. zásluhové. Jinak řečeno, náleží pouze tomu, kdo předepsanou dobu odváděl povinné odvody do sociálního systému ze svých příjmů v podobě sociálního pojištění. Hlavním zdrojem, ze kterého se pojistné dávky poskytují, je zákonné sociální pojištění. Dávky, které se poskytují z daného pilíře, jsou důchody a nemocenské dávky.

b) ÚP ČR

Druhý pilíř ÚP ČR je v současnosti jednotným výplatním místem všech nepojistných dávek sociálního systému ČR. Nepojistné dávky lze klasifikovat jako nezásluhové, což znamená, že se jedná o dávky, u kterých není podmíněn nárok předchozí ekonomickou aktivitou. Jedinou výjimkou je podpora v nezaměstnanosti, která má pojistný charakter. Hlavním zdrojem financování je státní rozpočet a v doplňkové míře odvedené sociální pojištění z příjmů ekonomicky aktivních obyvatel (především zdroj podpory nezaměstnanosti). ÚP ČR vyplácí dávky státní politiky zaměstnanosti, dávky státní sociální podpory, dávky hmotné nouze, dávky pro osoby se zdravotním postižením a dávky péčovské péče.

c) obce a kraje

Třetím a posledním pilířem jsou obce a kraje, jejímž hlavním zdrojem financování jsou rozpočty obce/kraje, vlastní příjmy a přerozdělené prostředky rozpočtům samospráv ze státního rozpočtu. Doménou obcí a krajů jsou aktivity spojené se sociálně právní ochranou dětí a rodiny, sociální prevence a zřizování a provozování sociálních služeb, což je stěžejní téma, kterému se bude diplomová práce věnovat.

2.2.3 Principy sociální politiky

Duka a kol. (2013) uvádí mezi hlavní principy sociální politiky především princip sociální spravedlnosti, princip sociální solidarity, princip sociální subsidiarity, princip sociální participace. Dalšími principy jsou také princip univerzality, komplexnosti, adekvátnosti, garance.

a) Princip sociální spravedlnosti

Jedná se o základní pilíř sociální politiky, který je základem právních řádů sloužící jako měřítko mravnosti a mezilidských vztahů. Vymezuje pravidla k přerozdělování prostředků mezi jednotlivé aktéry sociální politiky státu.

b) Princip sociální solidarity

Je chápán jako vzájemná sounáležitost a podpora, jak jednotlivců, tak skupin při rozdělování a utváření životních podmínek a prostředků. Mezi formy solidarity patří mezinárodní, celostátní, solidarita na místní úrovni, na úrovni jednotlivců, mezigenerační, dobrovolná, nedobrovolná a další.

c) Princip sociální subsidiarity

V tomto principu se preferuje nejprve sebe zodpovědnost občana za vlastní život, v dalším stupni pomoc v rámci rodiny a na posledním místě je prostor pro intervenci státu.

d) Princip sociální participace

Jednoduše řečeno se jedná o podílení se. Lidé mají možnost podílet se na tom, co ovlivňuje jejich život, podílet se na veřejném životě. Znamená to také podílet se na sociální politice nikoliv pouze jako objekt, ale člověk je také schopen pomoc poskytovat, stává se tedy subjektem.

2.2.4 Obory sociální politiky

Tomeš (2011) uvádí ve své publikaci, že všechny obory sociální politiky mají společný cíl týkající se úsilí o sociální soudržnost regionů a sociální včleňování jednotlivců, resp. se snaží zabránit jejich vyloučení. Mezi východiska v boji proti sociálnímu vyloučení patří zdravotnictví, školství a zaměstnanost. Pokud východiska selžou, na řadu nastupuje pomoc a sociální zabezpečení. Pokud jsou mezi regiony příliš velké sociální a ekonomické rozdíly je ohrožena prosperita celku.

Krebs a kol. (2015) zahrnují do sociální politiky následující obory:

- politiku sociálního zabezpečení,
- rodinnou politiku,
- bytovou politiku,
- zdravotní politiku,
- politiku zaměstnanosti,
- vzdělávací politiku.

Pro účely diplomové práce bude stěžejním oborem politika sociálního zabezpečení, ostatními obory se diplomová práce zabývat nebude.

2.3 Sociální zabezpečení

Krebs a kol. (2015) definují sociální zabezpečení jako součást sociální politiky. Jedná se o prostředek k uskutečňování úkolů a cílů sociální politiky. Sociální zabezpečení je chápáno jako soubor institucí, zařízení a opatření, prostřednictvím kterým se uskutečňuje předcházení, zmírňování a odstraňování následků sociálních událostí občanů.

Do sociálního zabezpečení lze zahrnovat péče o zdraví, zabezpečení při dočasné neschopnosti v důsledku nemoci a úrazu, zabezpečení matek v případě těhotenství a mateřství, pomoc při výchově dětí v rodině, zabezpečení při invaliditě, ve stáří, v nezaměstnanosti a dále.

Sociální zabezpečení v sobě zahrnuje tři na sebe navazující relativně samostatné systémy. Jedná se o systémy sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci. Tyto systémy se od sebe liší ve třech hlavních aspektech, a to tím, jakou sociální situaci se zabývají, jakým způsobem jsou dávky v jednotlivých systémech financovány a jakým způsobem jsou tyto systémy organizačně zabezpečeny.

2.3.1 Sociální pojištění

Krebs a kol. (2015) tvrdí, že v systému sociálního pojištění se řeší takové sociální situace, na které se může občan předem připravit formou pojištění. Jedná se o odložení části současné spotřeby na krytí budoucí sociální situace. Systém sociálního pojištění je financován z pojistného, jež platí jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel. Povinnost hradit pojistné mají také osoby samostatně výdělečně činné. Sociální pojištění je výrazem sociální odpovědnosti občanů k sobě samým a také ke své rodině a člení se na důchodové a nemocenské pojištění.

a) Důchodové pojištění

Důchodové pojištění zabezpečuje veškeré případy, při kterých dochází k dlouhodobému ohrožení způsobené sociální událostí, při níž dochází ke ztrátě zdroje obživy a zároveň schopnosti si opatřit takový zdroj. Dle příčiny vzniku jsou rozlišovány sociální situace, které jsou dlouhodobými dávkami zabezpečeny. Jedná se o stáří, invaliditu, ovdovění a osiření. Systém dávek je tvořen pouze dávkami obligatorními, jež se odvozují z příjmu z výdělečné činnosti. V rámci důchodového pojištění se poskytují dávky:

- starobní důchod,
- invalidní důchod,
- vdovský důchod,

- vdovecký důchod,
- sirotčí důchod.

Základní důchodová soustava je povinná a jednotná pro všechny fyzické osoby, které jsou výdělečně činné na území ČR. Nedochází tak k diskriminaci či zvýhodňování určitých skupin osob na úkor ostatních.

b) Nemocenské pojištění

Smyslem nemocenského pojištění je finanční zabezpečení ekonomicky aktivních občanů v okamžiku, kdy kvůli nemoci nebo mateřství ztratí krátkodobě výdělek. Stejně jako důchodové pojištění je i účast na nemocenském pojištění pro zaměstnance ze zákona povinná. Osoby samostatně výdělečně činné si mohou nemocenské pojištění platit dobrovolně. U nemocenského pojištění se nerozlišuje, zda je či není zaměstnanec občanem ČR. Směrodatné je, zda zaměstnanec pracuje v ČR pro zaměstnavatele se sídlem na území ČR, na území státu Evropské unie (dále jen EU) nebo na území státu, s nímž ČR uzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení.

Z nemocenského pojištění zaměstnanců se vyplácí následující dávky:

- nemocenské,
- ošetrovné,
- dlouhodobé ošetrovné - od 1. 6. 2018,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství,
- peněžitá pomoc v mateřství,
- otcovská poporodní péče - od 1. 2. 2018.

2.3.2 Státní sociální podpora

Krebs a kol. (2015) uvádí, že státní sociální podpora je jedním ze tří systémů sociálního zabezpečení. Stát se podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin. Náklady jsou hrazeny státem. Orgány státní sociální podpory, které vykonávají státní správu, jsou ÚP ČR a MPSV. Dávky, které jsou součástí státní sociální podpory, jsou rozděleny na dávky, které se poskytují v závislosti na výši příjmu a na ostatní dávky. Mezi dávky, které jsou závislé na výši příjmu, patří:

- přídavek na dítě,
- příspěvek na bydlení,

- porodné.

Mezi ostatní dávky se řadí:

- rodičovský příspěvek,
- pohřebné.

U dávek, které se poskytují v závislosti na výši příjmů, se příjem rozhodný pro přiznání dávky stanoví jako měsíční průměr příjmů rodiny připadajících na rozhodné období.

2.3.3 Sociální pomoc

Wildmannová (2005) tvrdí, že cílem sociální pomoci je zabezpečit základní životní potřeby občanům, jež se dostali do obtížné sociální situace a nejsou schopni si zabezpečit základní životní potřeby vlastní pomocí ani s pomocí rodiny. Obtížnou sociální situací je myšlen nepříznivý stav nebo souhrn nepříznivých podmínek a okolností, které se vztahují k danému občanovi. Za primární cíl je kladeno zabezpečit občana, jež má právo na pomoc, aby překonal obtížnou sociální situaci. Podstatné je, aby systém sociální pomoci byl koncipován jako systém, který je účelný a adresný, tzn., aby byla pomoc poskytnuta těm, kteří pomoc opravdu potřebují, a aby se zabránilo zneužívání sociální pomoci.

Krebs a kol. (2015) uvádí, že v rámci sociální pomoci lze nalézt:

- poradenství,
- prevence sociálně patologických jevů,
- sociálně-právní ochranu,
- dávky sociální pomoci,
- sociální služby.

Dávky sociální pomoci poskytují dávky v hmotné nouzi a dávky sociální péče, přičemž dávky v hmotné nouzi zahrnují příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc a dávky sociální péče poskytují příspěvek pro zdravotně postižené a příspěvek na péči.

Sociální služby se dělí na tři druhy, a to na sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence, přičemž sociální služby budou stěžejním tématem diplomové práce.

2.4 Sociální služby

Kaczor (2015) uvádí, že jsou sociální služby poskytovány lidem, kteří je z určitého důvodu nebo kvůli zdravotnímu stavu potřebují. Smysl existence sociálních služeb spočívá ve zlepšení kvality života těchto jedinců a také jejich začlenění do společnosti.

Prudká (2015) tvrdí, že organizace, které poskytují sociální služby, je možné dělit na dva základní druhy, a to na neziskové organizace a na organizace ziskové, přičemž neziskové organizace lze dělit opět na dvě skupiny, a to na vládní neziskové organizace a nestátní neziskové organizace. Vládní neboli státní, veřejné neziskové organizace se starají o realizaci veřejné správy zejména prostřednictvím příspěvkových organizací zřizovaných obcemi nebo kraji. Dále se mezi státní správu, která vykonává působnost v oblasti sociálních služeb, řadí MPSV, krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, okresní správy sociálního zabezpečení, ÚP ČR + krajské pobočky, obce a kraje. Mezi nestátní neziskové organizace lze řadit spolky, ústavy, církevní organizace, církevní právnické osoby a další.

Janečková a kol. (2016) uvádí, že podmínkou poskytování sociálních služeb je oprávnění, které vzniká rozhodnutím o registraci, o kterém rozhoduje krajský úřad. Mezi podmínky registrace patří podání písemné žádosti o registraci, odborná způsobilost, bezúhonnost, zajištění hygienických podmínek, zajištění personální, materiálních a dalších podmínek uvedených v § 79 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZSS). Poskytovatelé sociálních služeb jsou zapsáni v registru poskytovatelů sociálních služeb, který vede krajský úřad. Registr je v listinné a elektronické podobě. V registru lze nalézt údaje o kapacitě, údaje o poskytování základních a fakultativních činností a financování jednotlivých sociálních služeb. Registr také obsahuje informace o výši poskytnuté dotace na příslušný kalendářní rok na jednotlivé sociální služby. Správcem elektronické podoby registru je MPSV a registr je veden v informačním systému veřejné správy. Osoba má právo požádat o poskytnutí sociální služby, buď přímo poskytovatele sociálních služeb nebo obec, ve které má trvalý či hlášený pobyt. Pro poskytnutí sociální služby je nutné uzavřít písemnou smlouvu s poskytovatelem.

ZSS vymezuje 20 zařízení poskytující sociální služby. Jedná se o centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, domovy pro osoby se zdravotním postižením, chráněné bydlení, azylové domy, domy na půl cesty, zařízení pro krizovou pomoc, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, terapeutické komunity, sociální poradny, sociálně terapeutické dílny,

centra sociálně rehabilitačních služeb, pracoviště rané péče, intervenční centra a zařízení následné péče. Z výše uvedených 20 zařízení se pro seniory využívá prvních 5 zmíněných zařízení.

Mezi základní činnosti při poskytování sociálních služeb se dle § 35 ZSS řadí pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování, popřípadě přenocování, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, základní sociální poradenství, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, telefonická krizová pomoc, nácvik dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění, podpora vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků a dovedností.

Janečková a kol. (2016) uvádí, že poskytovatelé sociálních služeb mohou poskytovat vedle základních činností i činnosti fakultativní, které souvisí s poskytováním registrované sociální služby a poskytují se v návaznosti na poskytování základních činností. Fakultativní činnost je zajišťována vlastními zaměstnanci a vlastními prostředky poskytovatele, souvisí s péčí a podporou osoby, která je v nepříznivé sociální situaci. Podmínkou je, že činnost nelze zajistit běžně dostupnou veřejnou službou. Klient hradí úhradu ve výši nákladů bez zisku.

2.4.1 Formy sociálních služeb

Sociální služby lze rozdělit dle ZSS na tři **formy** poskytování sociálních služeb, a to na sociální služby:

- pobytové,
- ambulantní,
- terénní.

Některé sociální služby lze poskytovat ve všech formách, jedná se především o odlehčovací služby. Naopak některé sociální služby mohou být poskytovány výlučně jen jednou formou poskytování, jako příklad lze uvést osobní asistenci.

a) Pobytové sociální služby

Pobytové sociální služby jsou spojené s ubytováním uživatele v zařízeních sociálních služeb, kde se nachází specializované zázemí zařízení, jež se specializuje na danou pobytovou službu. Pobytové sociální služby se dělí na dočasný a trvalý charakter pobytu, přičemž u dočasného pobytu lze uvést např. odlehčovací službu a u trvalého pobytu např. domov pro seniory. Charakteristikou pobytových služeb je to, že se zpravidla jedná o nepřetržitý 24hodinový provoz, při kterém je zajištěna i permanentní péče o uživatele (*Kaczor, 2015*).

b) Ambulantní sociální služby

U ambulantních sociálních služeb uživatel za službami dochází nebo je za nimi doprovázen či dopravován. Ambulantní sociální služby fungují v rámci dané stanovené provozní doby zařízení. Jako příklad lze uvést denní stacionáře. Výhoda ambulantních služeb tkví ve specializovaném a stabilním zázemí (*Kaczor, 2015*).

c) Terénní sociální služby

Poslední formou poskytování sociálních služeb jsou terénní sociální služby, které se poskytují uživateli v jeho přirozeném sociálním prostředí. U této formy poskytování nelze očekávat specializované zařízení, protože kvalifikovaný sociální pracovník poskytuje službu přímo v terénu (domácnosti uživatele). Jedná se například o pečovatelské služby (*Kaczor, 2015*).

2.4.2 Druhy sociálních služeb

Prudká (2015) vymezuje tři druhy sociálních služeb, jedná se o sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence.

a) Sociální poradenství

Sociální poradenství v sobě zahrnuje základní a odborné sociální poradenství, přičemž základní poradenství poskytuje uživatelům potřebné informace, které přispívají k řešení jejich nepříznivé situace. Základní sociální poradenství informuje o poskytování všech druhů sociálních služeb, přičemž poskytovatelé sociálních služeb toto poradenství povinně zajišťují. Na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob se zaměřuje odborné sociální poradenství, které probíhá v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory a v dalších poradnách.

b) Služby sociální péče

Cílem služeb sociální péče je podpořit život uživatele v jeho přirozeném sociálním prostředí a zároveň mu umožnit co největší zapojení do běžného života. Pokud to není možné, je na snaze uživatelům alespoň zajistit důstojné prostředí a zacházení. Sociální služby se poskytují osobám, které mají sníženou soběstačnost z několika důvodů. Pro účely diplomové práce je stěžejní snížená soběstačnost především z důvodu věku a stařecké demence. Zákon o sociálních službách definuje 14 služeb sociální péče, z nichž 9 je určeno pro seniory. Jedná se o osobní asistenci, pečovatelskou službu, průvodcovské a předčitatelské služby, odlehčovací služby, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem.

- Osobní asistence – jedná se o terénní službu, která se poskytuje bez časového omezení v přirozeném prostředí osob. V § 39 ZSS jsou uvedeny základní činnosti, které služba obsahuje. Maximální úhrada, kterou definuje vyhláška, za osobní asistenci činí 130 Kč/hod.
- Pečovatelská služba – je poskytována terénní nebo ambulantní formou ve vymezeném čase v domácnostech osob nebo ve střediscích sociálních služeb. V § 40 ZSS lze nalézt poskytované základní činnosti v rámci pečovatelské služby. Maximální úhrada definovaná vyhláškou činí 130 Kč/hod., 170 Kč denně za poskytnutí celodenní stravy, dále se poskytuje např. velký nákup, praní, žehlení a další.
- Průvodcovské a předčitatelské služby – jsou poskytovány terénní či ambulantní formou a napomáhají vyřídit vlastní záležitosti osoby. Základní činnosti, které obsahují tyto služby, jsou uvedené v § 42 ZSS. Maximální úhrada dle vyhlášky je stanovena na 130 Kč/hod.
- Odlehčovací služby – jedná se o služby, které se dají poskytovat všemi formami (terénní, ambulantní i pobytovou). Cílem služby je umožnit pečující osobě nezbytný odpočinek, která jinak o osobu pečuje v přirozeném sociálním prostředí. Základní činnosti obsahující tuto službu se nacházejí v § 44 ZSS. Maximální úhrada stanovená vyhláškou činí 130 Kč/hod., 170 Kč denně za poskytnutí celodenní stravy, 210 Kč za ubytování, úklid, praní a další služby.
- Centra denních služeb – jsou poskytovány ambulantní formou a poskytované základní činnosti jsou uvedeny v § 45 ZSS. Maximální úhrada definovaná vyhláškou je stanovena na 130 Kč/hod., 170 Kč denně za poskytnutí celodenní stravy.

- Denní stacionáře – služby jsou poskytovány ambulantní formou pro osoby, které vyžadují pravidelnou pomoc jiné osoby. Základní poskytované činnosti v rámci služby lze nalézt v § 46 ZSS. Maximální úhrada dle vyhlášky je vyčíslena na 130 Kč/hod., 170 Kč denně za poskytnutí celodenní stravy.
- Týdenní stacionáře – jedná se o pobytovou službu poskytovanou osobám, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby. Základní činnosti poskytované služby jsou uvedeny v § 47 ZSS. Maximální úhrada stanovena vyhláškou činí 170 Kč denně za poskytnutí celodenní stravy, 210 Kč za ubytování, úklid, praní a další služby.
- Domovy pro seniory – služby se poskytují pobytovou formou. Služba obsahuje základní činnosti uvedené v § 49 ZSS. Maximální úhrada představuje dle vyhlášky 170 Kč denně za poskytnutí celodenní stravy, 210 Kč za ubytování, úklid, praní a další služby.
- Domovy se zvláštním režimem – služby jsou poskytovány pobytovou formou osobám se stařeckou a ostatními typy demencí. Základní činnosti poskytované služby se nacházejí v § 50 ZSS. Maximální úhrada dle vyhlášky je stanovena na 170 Kč denně za poskytnutí celodenní stravy, 210 Kč za ubytování, úklid, praní a další služby.

c) Služby sociální prevence

Služby sociální prevence mají za úkol napomáhat tomu, aby se zabránilo sociálnímu vyloučení osob, které jsou ohroženy kvůli krizové sociální situaci, a aby dokázali překonat jejich nepříznivé sociální situace. Služeb sociální prevence je celkem 18, z nichž se jedna vztahuje k seniorům, a jedná se o sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Je to služba ambulantní, popřípadě terénní, která se poskytuje uživatelům v důchodovém věku nebo osobám, které jsou zdravotně postižené. Těmto osobám hrozí sociální vyloučení.

2.4.3 Financování sociálních služeb

Financování sociálních služeb je založeno na bázi sociální solidarity (prerозdělování peněžních prostředků ve společnosti), důležitá je taky dostatečná osvěta, poradenství, aktivní pomoc a nasměrování ohrožených občanů na odpovídající typ sociální služby (*Kaczor, 2015*).

Prudká (2015) tvrdí, že financování sociálních služeb v ČR je vícezdrojové a zdroje lze rozdělit na veřejné a soukromé. Dle formy je financování možné rozdělit na čtyři skupiny, a to na příspěvek na péči, dotaci ze státního rozpočtu, úhradu klienta a úhradu za ošetrovatelskou péči ze sektoru zdravotnictví.

a) Příspěvek na péči

Příspěvek na péči se dle ZSS poskytuje osobám, které jsou závislé na pomoci jiné fyzické osoby. Náklady na příspěvek jsou hrazeny ze státního rozpočtu. Prostřednictvím příspěvku se stát podílí na zajištění sociálních služeb při zvládání základních životních potřeb osob. Příspěvek je určen pro osobu, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc jiné fyzické osoby, kterou může být osoba blízká, asistent sociální péče nebo poskytovatel sociálních služeb. Pomoc při zvládání základních životních potřeb tkví v rozsahu stanoveném stupněm závislosti, který se u osoby starší 18 let dělí na:

- stupeň I, což představuje lehkou závislost, při níž osoba není schopna zvládat 3 nebo 4 základní životní potřeby,
- stupeň II, pod kterým si lze představit středně těžkou závislost, při které osoba nezvládá 5 nebo 6 základních životních potřeb,
- stupeň III, jež představuje těžkou závislost, u které osoba nedokáže zvládat 7 nebo 8 základních životních potřeb,
- stupeň IV, který je označován za úplnou závislost, při níž osoba není schopna zvládnout 9 nebo 10 základních životních potřeb a vyžaduje každodenní pomoc, dohled nebo péči jiné fyzické osoby (*Jeřábková a Průša, 2013*).

Mezi schopnosti zvládat základní životní potřeby se řadí mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost (*Jeřábková a Průša, 2013*).

Dle ZSS činí výše příspěvku k 1. 4. 2019 pro osoby starší 18 let za kalendářní měsíc při lehké závislosti 880 Kč, středně těžké závislosti 4400 Kč a těžké závislosti 8800 Kč. Od 1. 4. 2019 došlo k navýšení příspěvku na péči při úplné závislosti na 19200 Kč, mimo pobytové sociální služby, kde příspěvek u úplné závislosti činí 13200 Kč. Další změny nastanou od 1. 7. 2019. V příloze 1 je uveden vývoj výdajů na příspěvek na péči během let 2007-2017.

Jeřábková a Průša (2013) ve své monografii analyzovali a prováděli rozbor statistických údajů týkajících se příspěvku na péči. Provedené rozborů ukázali několik výsledků, jedním z nich je, že během let 2007-2010 byl příspěvek na péči přiznáván spíše ženám, a to v 65 %. Dále analýza ukázala, že příspěvek na péči byl nejčastěji přiznáván osobám ve věku 76 až 90 let a nejvyšší podíl příjemců byl ve Zlínském kraji. Korelační analýza také potvrdila, že při posuzování skutečné potřeby kapacit v domovech pro seniory není pomocným kritériem počet neuspokojených žadatelů o umístění do domovů pro seniory.

b) Dotace ze státního rozpočtu

Dotace ze státního rozpočtu se poskytuje dle ZSS krajům, přičemž se jedná o účelově určenou dotaci na financování běžných výdajů, které souvisejí s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu základních činností. Obcím s rozšířenou působností se poskytuje příspěvek formou účelové dotace prostřednictvím rozpočtu kraje. Dotace mohou být také poskytnuty poskytovatelům sociálních služeb zapsaným v registru.

c) Úhrada klienta

ZSS definuje 3 způsoby úhrady nákladů od klientů za sociální služby. Jedná se o sociální služby bez úhrady nákladů, za částečnou nebo plnou úhradu nákladů.

- Sociální služby poskytované bez úhrady - *Janečková a kol. (2016)* uvádí, že mezi sociální služby poskytované seniorům bez úhrady patří sociální poradenství a sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Další sociální služby bez úhrady jsou uvedeny v § 72 ZSS a je jich celkem 14.
- Sociální služby poskytované za částečnou úhradu - za poskytování služeb uvedených v § 75 ZSS osoba hradí úhradu za základní činnosti, a to v rozsahu, který stanoví smlouva, přičemž maximální výše úhrady je stanovena prováděcím právním předpisem. Těchto služeb zákon vymezuje celkem 10, avšak pro seniory je jich určeno pouze 6. Jedná se o osobní asistenci, pečovatelské služby, průvodcovské a předčitatelské služby, odlehčovací služby, služby v centrech denních služeb, služby v denních stacionářích.
- Sociální služby poskytované za plnou úhradu – patří mezi ně pobytové sociální služby uvedené v § 73 ZSS a je jich celkem 5. Mezi pobytové sociální služby určené pro seniory se řadí týdenní stacionáře, domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem. U výše zmíněných pobytových služeb osoba hradí ubytování, stravu a péči poskytnutou ve sjednaném rozsahu. Za ubytování a stravu může výše úhrady činit u týdenních stacionářů maximálně 75 % příjmu osoby, musí jí tedy zůstat alespoň 25 % jejího příjmu a u ostatních pobytových služeb může výše úhrady činit maximálně 85 % příjmu osoby a zůstat jí musí nejméně 15 % jejího příjmu. Maximální částka úhrady za ubytování a stravu je stanovena v prováděcím právním předpise. Pokud je osoba uživatelem péče, tak se její úhrada stanoví ve výši 75 % přiznaného příspěvku (u týdenních stacionářů) a u ostatních pobytových služeb činí úhrada celý přiznaný příspěvek.

2.4.4 Dostupnost sociálních služeb pro seniory

Národní strategie rozvoje sociálních služeb na období 2016-2025 definuje 9 oblastí v rámci rozvoje sociálních služeb. Globálním cílem strategie je „Nastavit dlouhodobě udržitelný systém dostupných sociálních služeb a podpory neformální péče pro osoby v nepříznivé sociální situaci“ (MPSV, 2016, s. 55). Dlouhodobě udržitelným systémem je myšleno nejen hledisko finanční, ale také institucionální a politické. Sociální služby musí splňovat kritérium dostupnosti pro uživatele, a to místní, časové, kapacitní a finanční, které odpovídá standardu kvality.

MPSV doporučuje celkem 15 standardů kvality sociálních služeb. Jedním z nich je standard číslo 11, který se nazývá místní a časová dostupnost poskytované sociální služby a tvrdí, že „poskytovatel určuje místo a dobu poskytování sociální služby podle druhu sociální služby, okruhu osob, kterým je poskytována, a podle jejich potřeb“ (MPSV, 2009).

Svobodová (2010) tvrdí, že dochází ke klesajícímu počtu dětí v rodině, a proto je ohrožena budoucí domácí péče. Stát by měl vytvářet podmínky pro možnost kombinace rodinné a nerodinné péče, aby nebyl problém skloubit péči o nesoběstačného seniora se zaměstnáním. Stěžejním cílem je, aby senior zůstal v jeho přirozeném domácím prostředí i v případě ztráty soběstačnosti. Pokud rodina na péči sama nestačí, je nezbytná dostatečná dostupnost alternativních forem péče k péči rodinné. Proto je třeba rozšiřovat (případně zkvalitňovat) nabídku sociálních služeb, především terénní a ambulantní formou. Pokud nastane případ, že je nevyhnutelná péče ústavní, je důležité zajistit dostupnost vhodných pobytových zařízení. Kapacity pobytových sociálních služeb jsou však v současné době omezené a vyznačují se nerovnoměrným územním rozmístěním.

Kainráthová (2015) uvádí ve svém článku, že pobytovým službám je nejčastěji vyčítáno to, že působí příliš ústavně po stránce architektonické i sociální. Jak tvrdí *Koinráthová (2015, s. 24)* „V řadě evropských zemí i jinde ve světě (a první vlaštovky se objevují také u nás) již několik let fungují domy pro seniory, jejichž stavební řešení umožňuje bydlení v konceptu „skupinových bytových jednotek“, tzv. systém unit care.“ Dům pro seniory tzv. unit care je rozdělen na nezávislé jednotky, tzn. jednotlivé „domácnosti“. Mezi pozitivita systému unit care patří především to, že senior může pokračovat ve způsobu života, na nějž je zvyklý z domova, stabilní prostředí umožňuje seniorům s demencí dobrou orientaci, a tím i vyšší bezpečnost, klienti rozhodují o svém každodenním životě a aktivně se zapojují do chodu domácnosti, čímž se odbourává pocit „neužitečnosti“.

Víšek a Průša (2012) vyvracejí tvrzení, že na celém území lze uplatňovat stejná kritéria při hodnocení vybavenosti poskytovaných sociálních služeb v jednotlivých regionech. Mezi faktory, které ovlivňují vybavenost regionů sociálními službami, řadí míru urbanizace, věkovou, profesní, náboženskou a sociální strukturu obyvatelstva na daném území, dále velikost obcí, hustotu zalidnění, funkci tradiční rodiny v péči o staré členy domácnosti a další. *Langhamrová a kol. (2018)* poukazuje na to, že odhadovat regionální nabídku a poptávku sociálních služeb není zcela jednoduché, protože se neustále mění demografické složení regionů. Regionální dostupnost sociálních služeb v ČR je velmi odlišná, přičemž ve větších městech, je dostupnost snazší, než jakou mají lidé žijící v méně zalidněných oblastech.

Regionální dostupností sociálních služeb se věnuje ve své monografii také *Bareš (2009)*, který uvádí, že mezi sociální služby s nižší dostupností patří domovy se zvláštním režimem, odborné sociální poradenství, centra denní služeb, denní stacionáře, osobní asistence, odlehčovací služby, pečovatelská služba a další. Co se týče teritoriální dostupnosti sociálních služeb, tak za lepší dostupnost se považují krajská města a obce v blízkosti krajského města. *Bareš (2009)* prezentuje názory respondentů, kteří uvedli, že mezi regiony s obtížnější geografickou dostupností sociálních služeb, mimo jiné, patří Přerovsko v Olomouckém kraji a v kraji Zlínském obce s rozšířenou působností Bystřice pod Hostýnem a Holešov. *Průša (2015)* ve svém článku uvádí, že obcím s rozšířenou působností ve své samosprávné působnosti nevzniká žádná povinnost poskytovat sociální služby pro občany, kteří žijí v malých obcích v jejich spádovém území. „Platí zjištění, že čím menší je obec, tím více má seniorů, tím jsou starší a tím je obtížnější poskytovat jim terénní sociální služby“ (*Průša, 2015, s. 16*).

Strategie sociálního začleňování 2014-2020 definuje několik překážek a rizik v systému sociálních služeb v České republice. Jako příklad lze uvést, že v České republice působí celkem 2 158 poskytovatelů sociálních služeb, kteří poskytují celkem 5 836 druhů sociálních služeb, a i přesto je kapacita a dostupnost těchto služeb stále nedostatečná. Nedostupnost sociálních služeb si lze vysvětlit kvůli nedostatečnému lokálnímu plánování sociálních služeb, jež nereaguje na nepříznivé sociální události, které jsou zjištěny na daném území. Dalším rizikem je systém financování sociálních služeb, který je neudržitelný kvůli demografickému vývoji, nárokům uživatelů a rostoucím nákladům poskytovatelů sociálních služeb. Pro nápravu bylo stanoveno několik opatření. Jedná se například o návrh nových druhů sociálních služeb, které by více reagovaly na potřeby osob, dále optimalizace systému financování sociálních služeb, který bude brát v úvahu demografický vývoj, nároky uživatelů a rostoucí náklady poskytovatelů a další (*MPSV, 2014*).

3 Analýza procesu stárnutí a poskytování sociálních služeb pro seniory ve vybraných okresech ČR

Třetí kapitola je rozdělena na dvě stěžejní části, první část se zaměřuje na analýzu procesu stárnutí populace ve vybraných okresech, kterými jsou okres Přerov a okres Kroměříž. Na základě analýzy je hodnocen proces stárnutí populace v daných okresech a jsou uvedeny důsledky demografického stárnutí. Druhá stěžejní část je úzce spojena se stárnutím populace a je věnována poskytování sociálních služeb pro seniory ve dvou zmíněných okresech. V třetí kapitole jsou také uvedeny základní charakteristiky jednotlivých okresů.

Hodnoty jednotlivých ukazatelů, vyjma průměrného věku, jsou vypočítány pomocí vzorců uvedených v podkapitole 2.1.3. Jedná se o výpočet indexu stáří, viz vzorec 2.2, indexu ekonomické závislosti seniorů, viz vzorec 2.3 a výpočet procentuálního zastoupení obyvatel v daném věku, viz vzorec 2.4. Data, která jsou využívána, jsou převzata z Českého statistického úřadu. Údaje uvedeny v tabulkách a obrázcích jsou vždy platné k 31. 12. daného roku.

3.1 Základní charakteristika vybraných okresů

Následující podkapitola nastiňuje základní charakteristiky jednotlivých okresů. Jak již bylo několikrát zmíněno, analýza se provádí na dvou okresech, kterými jsou okres Přerov a okres Kroměříž. Pro analýzu byly vybrány tyto okresy z více důvodů. Jedním z nich je to, že okresy spolu sousedí, avšak každý patří do jiného kraje, okres Přerov patří do kraje Olomouckého a Kroměříž do kraje Zlínského. Dále mají okresy podobnou rozlohu v km² a také podobný počet obyvatel a procentuální zastoupení obyvatel ve věku 65+.

3.1.1 Základní charakteristika okresu Přerov

Okres Přerov spadá do Olomouckého kraje a do regionu soudržnosti NUTS 2 Střední Morava. Sousedí s okresy Prostějov, Olomouc, Nový Jičín, Vsetín a Kroměříž. Rozloha k 31. 12. 2017 činí 854 km² a v okrese se nachází 105 obcí včetně 6 obcí se statutem města (Hranice, Kojetín, Lipník nad Bečvou, Potštát, Přerov, Tovačov). Jak lze vidět na obrázku 3.1, okres je rozčleněn do tří správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP), jsou jimi Přerov, Lipník nad Bečvou a Hranice, přičemž Přerov je největší, co do počtu obcí, i počtu obyvatel. Počet obyvatel okresu k 31. 12. 2017 je 130 515 osob. Hustota zalidnění dosahovala k 31. 12. 2017 hodnoty 153 obyvatel/km² (ČSÚ, 2019).

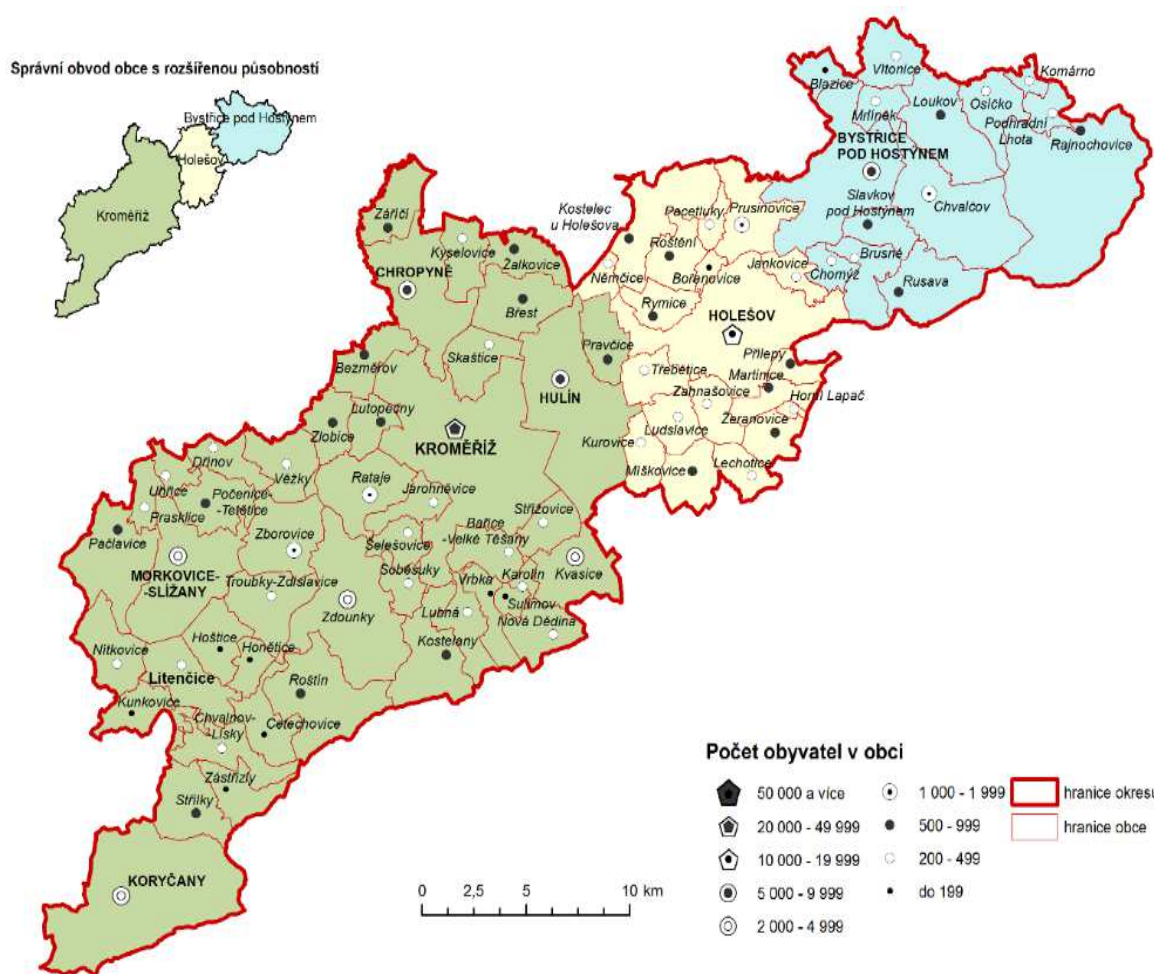
Obr. 3.1 Administrativní rozdělení okresu Přerov, stav k 1. 1. 2016 (ČSÚ, 2016), vlastní zpracování

3.1.2 Základní charakteristika okresu Kroměříž

Okres Kroměříž patří do Zlínského kraje a stejně jako okres Přerov do regionu soudržnosti NUTS 2 Střední Morava. Sousedí s okresy Prostějov, Přerov, Vsetín, Zlín, Uherské Hradiště, Hodonín a Vyškov. Rozloha k 31. 12. 2017 činí 796 km² a v okrese se nachází 79 obcí včetně 7 obcí se statutem města (Bystřice pod Hostýnem, Holešov, Hulín, Chropyně, Koryčany, Kroměříž, Morkovice-Slížany). Na obrázku 3.2 lze vidět okres Kroměříž, který se člení také do tří správních obvodů obcí s rozšířenou působností, jsou jimi Kroměříž, Holešov a Bystřice pod Hostýnem., přičemž Kroměříž je co do počtu obcí i počtu obyvatel největší. Počet obyvatel okresu k 31. 12. 2017 je 105 670 osob. Celé území je hustě zalidněno, průměrně připadá 134 obyvatel na 1 km², což je srovnatelné s republikovou hodnotou. Rozlohou i počtem obyvatel je okres Kroměříž nejmenším okresem Zlínského kraje pokrývajícím 20 % jeho území (ČSÚ, 2016).

Obr. 3.2 Administrativní rozdělení okresu Kroměříž, stav k 1. 1. 2016 (ČSÚ, 2016), vlastní zpracování

3.2 Stárnutí populace v daných okresech

Tato podkapitola je věnována analýze procesu stárnutí populace ve vybraných okresech, na jejímž základě je hodnocen proces stárnutí populace v daných okresech a jsou uvedeny důsledky demografického stárnutí. Analýza je provedena pomocí dat převzatých z ČSÚ, jedná se o počet obyvatel a jeho věkové složení v jednotlivých letech a průměrný věk. Analýza je také provedena pomocí výpočtů jednotlivých ukazatelů dle vzorců (2.2), (2.3) a (2.4). Jsou jimi procentuální zastoupení obyvatel v daném věku (0-14 let, 15-64 let a 65+ let), index stáří a index ekonomické závislosti seniorů.

3.2.1 Ukazatele stárnutí populace v okrese Přerov

V tabulce 3.1 jsou zachyceny údaje o obyvatelstvu v okrese Přerov v letech 1998-2017. Jedná se o počet obyvatel a jeho věkové a procentuální zastoupení, průměrný věk, index stáří a index ekonomické závislosti seniorů. Na základě analyzovaných údajů je možné proces demografického stárnutí zhodnotit.

Tab. 3.1 Vybrané ukazatele okresu Přerov (RIS, 2019), (ČSÚ, 2019), vlastní zpracování

Rok	Počet obyvatel celkem	Obyvatele ve věku			% zastoupení			Průměrný věk	Index stáří	Index eko. závislosti seniorů
		0-14 let	15-64 let	65+ let	0-14 let	15-64 let	65+ let			
1998	137019	24105	94631	18283	17,6%	69,1%	13,3%	37,7	75,8%	19,32
1999	136667	23469	94767	18431	17,2%	69,3%	13,5%	38,1	78,5%	19,45
2000	136294	22840	95005	18449	16,8%	69,7%	13,5%	38,39	80,8%	19,42
2001	135375	22217	94672	18486	16,4%	69,9%	13,7%	38,71	83,2%	19,53
2002	134895	21647	94646	18602	16,0%	70,2%	13,8%	39,01	85,9%	19,65
2003	134599	21016	94740	18843	15,6%	70,4%	14,0%	39,32	89,7%	19,89
2004	134181	20445	94671	19065	15,2%	70,6%	14,2%	39,63	93,3%	20,14
2005	134265	19907	94963	19395	14,8%	70,7%	14,4%	39,90	97,4%	20,42
2006	134668	19499	95417	19752	14,5%	70,9%	14,7%	40,15	101,3%	20,70
2007	135165	19198	95778	20189	14,2%	70,9%	14,9%	40,36	105,2%	21,08
2008	134856	18949	95123	20784	14,1%	70,5%	15,4%	40,62	109,7%	21,85
2009	134457	18774	94335	21348	14,0%	70,2%	15,9%	40,86	113,7%	22,63
2010	134063	18857	93334	21872	14,1%	69,6%	16,3%	41,13	116,0%	23,43
2011	133141	18862	91624	22655	14,2%	68,8%	17,0%	41,46	120,1%	24,73
2012	132778	18893	90464	23421	14,2%	68,1%	17,6%	41,75	124,0%	25,89
2013	132126	18882	89248	23996	14,3%	67,5%	18,2%	42,0	127,1%	26,89
2014	131755	18935	88263	24557	14,4%	67,0%	18,6%	42,3	129,7%	27,82
2015	131228	18997	87215	25016	14,5%	66,5%	19,1%	42,6	131,7%	28,68
2016	130931	19157	86158	25616	14,6%	65,8%	19,6%	42,8	133,7%	29,73
2017	130515	19228	85140	26147	14,7%	65,2%	20,0%	43,0	136,0%	30,71

Na první pohled je z tabulky 3.1 zřejmé, že počet obyvatel v průběhu 20 let klesl ze 137 019 na 130 515 obyvatel, jedná se cca o 7 tisíc obyvatel. Za posledních 20 let se v okrese Přerov také změnilo věkové složení obyvatelstva. Snížil se počet osob ve věku 0-14 let (dětí) téměř o 5 tisíc a také osob ve věku 15-64 let, a to o cca 9,5 tisíce. Jedinou věkovou skupinou, která se zvýšila, jsou osoby ve věku 65+ (senioři) a jejich počet se zvýšil téměř o 8 tisíc.

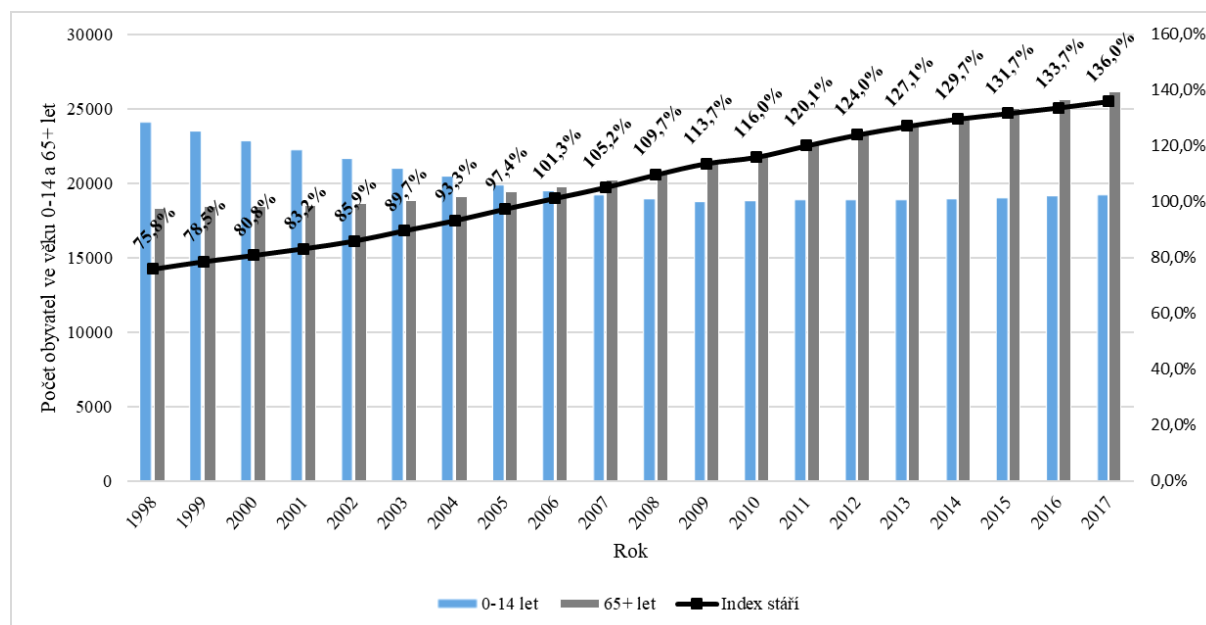
Dle obrázku 3.3 během let 1998-2009 podíl dětské složky každoročně klesal. V roce 2010 začal pomalý nárůst, který s menšími výkyvy trvá dodnes. Podíl osob ve věku 15-64 během let 1998-2007 kolísal a od roku 2008 dochází k trvalému snižování osob v produktivním věku, které je zapříčiněno přesunem tzv. „silných“ ročníků do věkové skupiny 65+. Co se týče osob seniorů, jejich počet se od roku 1998, tj. po celých 20 let každoročně zvyšuje.

Hodnotu průměrného věku ovlivňují zvyšující se počty seniorů, kteří se dožívají stále vyššího věku. Průměrný věk, viz tabulka 3.1, v roce 1998 byl 37,7 let a během 20 let se zvýšil v roce 2017 na 43 let, tzn. bez mála rozdíl 5,5 let.

Index stárí, který poměruje dětskou a stárnoucí složku obyvatelstva, v roce 1998 činil 75,8 % a do roku 2017 se vyšplhal až na 136 %, což je za uplynulých 20 let, viz obrázek 3.3, nárůst cca o 60 %. Hranici 100 seniorů na 100 dětí okres Přerov překročil v roce 2006.

Index ekonomické závislosti seniorů udávající počet osob ve věku 65+ na 100 osob ve věku 15-64 let činil v okrese Přerov v roce 1998 cca 19 seniorů na 100 osob ve věku 15-64 let. Během 20 let se tento počet zvýšil na téměř 31 seniorů, viz tabulka 3.1.

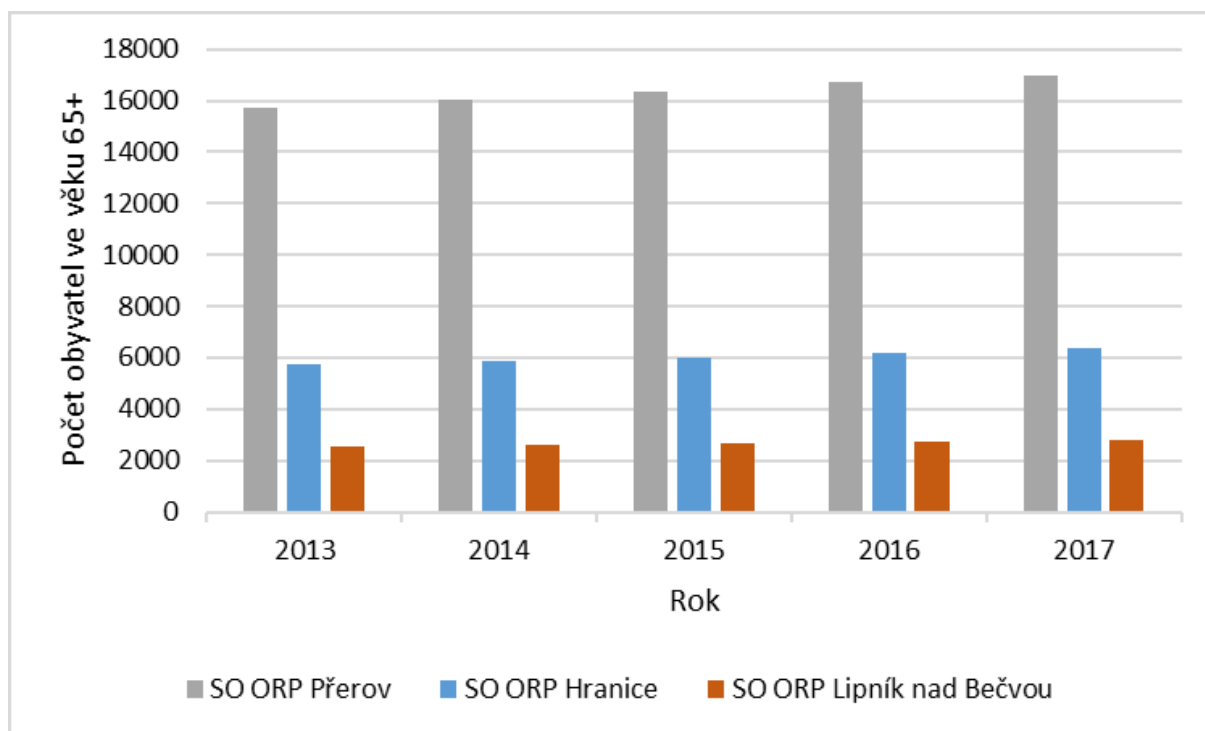
Obr. 3.3 Vybrané ukazatele okresu Přerov (RIS, 2019), (ČSÚ, 2019), vlastní zpracování

Na základě výše provedené analýzy lze konstatovat, že v okrese Přerov dochází k prohlubování procesu demografického stárnutí. Alarmující je především rostoucí zastoupení seniorů, které v roce 2017 činilo dle tabulky 3.1 hodnotu 20 % populace okresu Přerov.

Na obrázku 3.4 je vyobrazeno zastoupení seniorů v jednotlivých SO ORP okresu Přerov za pětileté období 2013-2017. Nejvíce seniorů se nachází v největším SO ORP Přerov, na druhém místě je SO ORP Hranice a nejméně seniorů se nalézají v SO ORP Lipník nad Bečvou, který je zároveň nejmenším SO ORP okresu Přerov.

Obr. 3.4 Zastoupení seniorů v jednotlivých SO ORP okresu Přerov (ČSÚ, 2013-2017), vlastní zpracování

3.2.2 Ukazatele stárnutí populace v okrese Kroměříž

V tabulce 3.2 jsou zachyceny údaje o obyvatelstvu v okrese Kroměříž v letech 1998-2017. Stejně jako u okresu Přerov se jedná o počet obyvatel a jeho věkové a procentuální zastoupení, průměrný věk, index stáří a index ekonomické závislosti seniorů.

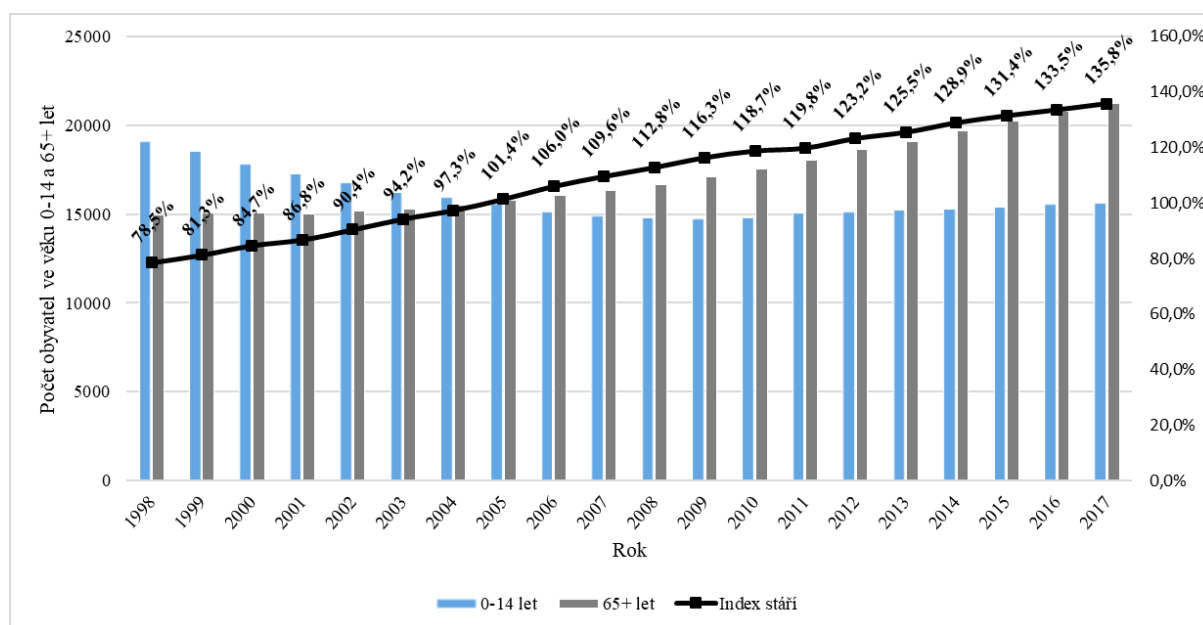
Tab. 3.2 Vybrané ukazatele okresu Kroměříž (RIS, 2019), (ČSÚ, 2019), vlastní zpracování

Rok	Počet obyvatel celkem	Obyvatele ve věku			% zastoupení			Průměrný věk	Index stáří	Index eko. závislosti seniorů
		0-14 let	15-64 let	65+ let	0-14 let	15-64 let	65+ let			
1998	108731	19050	74721	14960	17,5%	68,7%	13,8%	37,90	78,5%	20,02
1999	108691	18508	75138	15045	17,0%	69,1%	13,8%	38,20	81,3%	20,02
2000	108315	17799	75441	15075	16,4%	69,6%	13,9%	38,50	84,7%	19,98
2001	107795	17276	75528	14991	16,0%	70,1%	13,9%	38,77	86,8%	19,85
2002	107712	16774	75775	15163	15,6%	70,3%	14,1%	39,12	90,4%	20,01
2003	107625	16223	76112	15290	15,1%	70,7%	14,2%	39,44	94,2%	20,09
2004	107652	15911	76258	15483	14,8%	70,8%	14,4%	39,74	97,3%	20,30
2005	107564	15534	76279	15751	14,4%	70,9%	14,6%	40,04	101,4%	20,65
2006	107673	15134	76495	16044	14,1%	71,0%	14,9%	40,35	106,0%	20,97
2007	107789	14906	76548	16335	13,8%	71,0%	15,2%	40,59	109,6%	21,34
2008	107875	14788	76409	16678	13,7%	70,8%	15,5%	40,83	112,8%	21,83
2009	108036	14715	76202	17119	13,6%	70,5%	15,8%	41,11	116,3%	22,47
2010	108055	14776	75734	17545	13,7%	70,1%	16,2%	41,40	118,7%	23,17
2011	107320	15038	74269	18013	14,0%	69,2%	16,8%	41,63	119,8%	24,25
2012	106995	15108	73268	18619	14,1%	68,5%	17,4%	41,92	123,2%	25,41
2013	106692	15200	72421	19071	14,2%	67,9%	17,9%	42,1	125,5%	26,33
2014	106468	15258	71545	19665	14,3%	67,2%	18,5%	42,4	128,9%	27,49
2015	106294	15414	70626	20254	14,5%	66,4%	19,1%	42,7	131,4%	28,68
2016	106039	15562	69697	20780	14,7%	65,7%	19,6%	42,9	133,5%	29,81
2017	105670	15633	68809	21228	14,8%	65,1%	20,1%	43,1	135,8%	30,85

Opět jako u okresu Přerov je i u okresu Kroměříž, viz tabulka 3.2, na první pohled zřejmé, že počet obyvatel v průběhu 20 let klesl ze 108 731 na 105 670 obyvatel, jedná se cca o 3 tisíc obyvatel. Za posledních 20 let se v okrese Přerov také změnilo věkové složení obyvatelstva. Snížil se počet dětí téměř o 3,5 tisíc a také osob ve věku 15-64 let, a to o cca 6 tisíc. Jedinou věkovou skupinou, která se zvýšila, jsou senioři a počet se zvýšil téměř o 6,3 tisíc.

V okrese Kroměříž stejně jako u okresu Přerov, dle obrázku 3.5, během let 1998-2009 podíl dětské složky každoročně klesal. V roce 2010 začal pomalý nárůst, který s menšími výkyvy trvá dodnes. Podíl osob ve věku 15-64 během let 1998-2007 rostl a od roku 2008 dochází k trvalému snižování osob v produktivním věku, stejně jako v okrese Přerov. Co se týče seniorů jejich počet se od roku 1998, tj. po celých 20 let každoročně zvyšuje, výjimkou je rok 2001, kdy došlo k mírnému poklesu.

Obr. 3.5 Vybrané ukazatele okresu Kroměříž (RIS, 2019), (ČSÚ, 2019), vlastní zpracování

Průměrný věk v okrese Kroměříž dle tabulky 3.2 v roce 1998 byl 37,9 let a během 20 let se zvýšil v roce 2017 na 43,1 let, tzn. rozdíl 5,2 let.

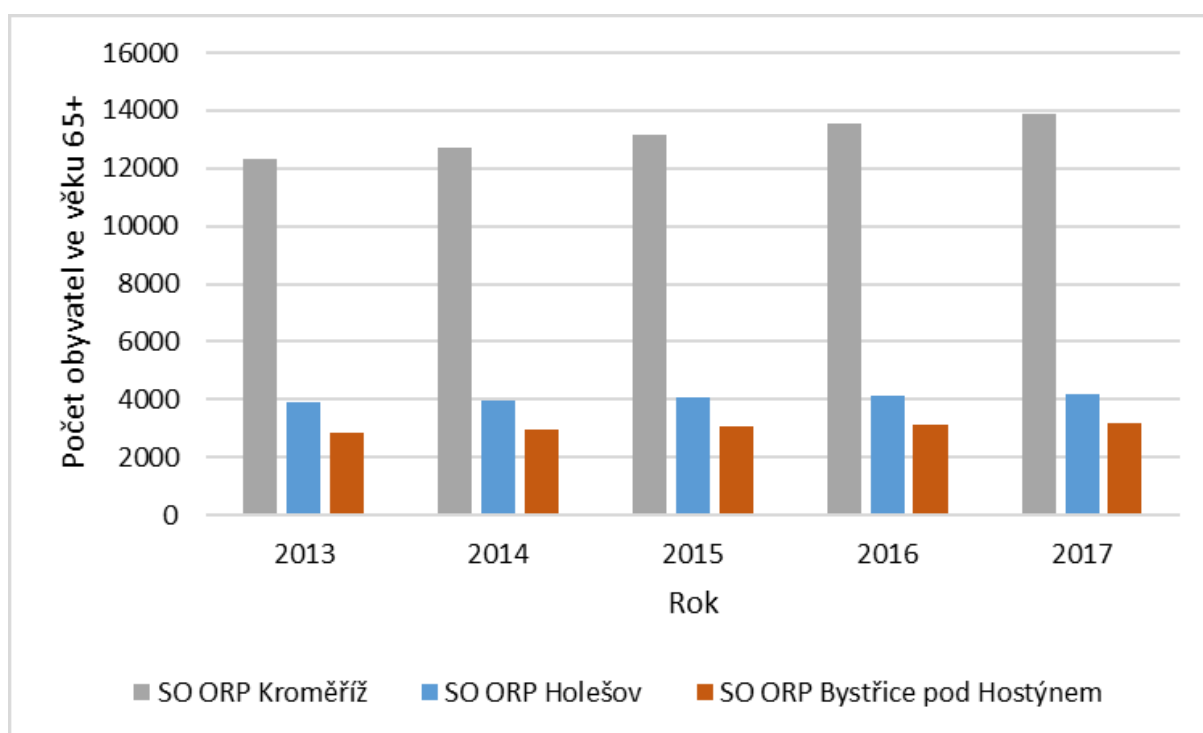
Index stáří v okrese Kroměříž činil, viz obrázek 3.5, v roce 1998 celkem 78,5 % a do roku 2017 se vyšplhal až na 135,8 %, což je za uplynulých 20 let nárůst cca o 58 %. Hranici 100 seniorů na 100 dětí okres Kroměříž překročil v roce 2005.

Index ekonomické závislosti seniorů byl v okrese Kroměříž dle tabulky 3.2 v roce 1998 přes 20 seniorů na 100 osob ve věku 15-64 let. Během 20 let v roce 2017 se tento počet zvýšil na téměř 31 seniorů stejně jako v okrese Přerov.

Na základě výše provedené analýzy lze říci, že v okrese Kroměříž dochází k prohlubování procesu demografického stárnutí stejně jako v okrese Přerov. Dokonce v okrese Kroměříž dosáhlo procentuální zastoupení seniorů v roce 2017 hodnotu 20,1 %, což je ještě o jednu desetinu více než v okrese Přerov.

Co se týče zastoupení seniorů v jednotlivých SO ORP okresu Kroměříž, na obrázku 3.6 lze vidět, že největší zastoupení seniorů je v SO ORP Kroměříž, který je zároveň největším SO ORP okresu Kroměříž. Na druhém místě je SO ORP Holešov a nejméně seniorů se nachází v SO ORP Bystřice pod Hostýnem.

Obr. 3.6 Zastoupení seniorů v jednotlivých SO ORP okresu Kroměříž (ČSÚ, 2013-2017), vlastní zpracování

3.2.3 Důsledky demografického stárnutí

Šotkovský (2013) ve své publikace uvádí, že při dosažení 7 % podílu seniorů v populaci lze hovořit o stárnutí populace. V okrese Přerov, dle tabulky 3.1, bylo již před 20 lety v roce 1998 dosaženo hodnoty 13,3 % a v okrese Kroměříž, dle tabulky 3.2, celkem 13,8 % a tyto hodnoty stále stoupají. V roce 2017 bylo již naměřeno v okrese Přerov 20 % a v okrese Kroměříž 20,1 % podílu seniorů v populaci.

Český statistický úřad vydal v roce 2018 projekci obyvatelstva do roku 2101, dle které je očekáváno, viz obrázek 3.7, další prohlubování procesu stárnutí obyvatelstva. V roce 2018 dosahoval podíl obyvatel ve věku 65+ hodnoty 19,2 %, v roce 2101 se má jednat už o 32,5 %.

Obr. 3.7 Věková pyramida obyvatel ČR v roce 2018 a projekce obyvatelstva do roku 2101 (ČSÚ, 2018)

Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva klesá v důsledku přechodu silné generace osob narozených v poválečném období do poproduktivní složky. Se vzrůstajícím podílem seniorů lze očekávat zvyšující se tlak na dostupnost sociálních služeb. Cílem je, aby senioři zůstali co nejdéle soběstační, a tomu napomáhají terénní a ambulantní sociální služby. Proto je na snaze budovat co nejširší síť těchto typů sociálních služeb a zvýšit tak jejich dostupnost pro seniory.

Čím dál větší tlak vzniká také na poskytování pobytových sociálních služeb, jelikož rodina již neplní takovou funkci, jako tomu bývalo dříve. Produktivní složka populace chodí do zaměstnání a nemá čas se o blízkého člena rodiny postarat. Z toho důvodu budou péči o seniory čím dál častěji přebírat pracovníci ve střediscích sociálních služeb.

Do budoucna lze očekávat zvyšující se poptávku, jak po terénních a ambulantních sociálních službách, tak i po pobytových sociálních službách pro seniory.

3.3 Poskytované sociální služby v daných okresech

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách vymezuje celkem 12 sociálních služeb pro seniory, přičemž základní sociální poradenství jsou dle ZSS povinni poskytovat všichni poskytovatelé sociálních služeb, proto tato služba není zahrnuta do analýzy.

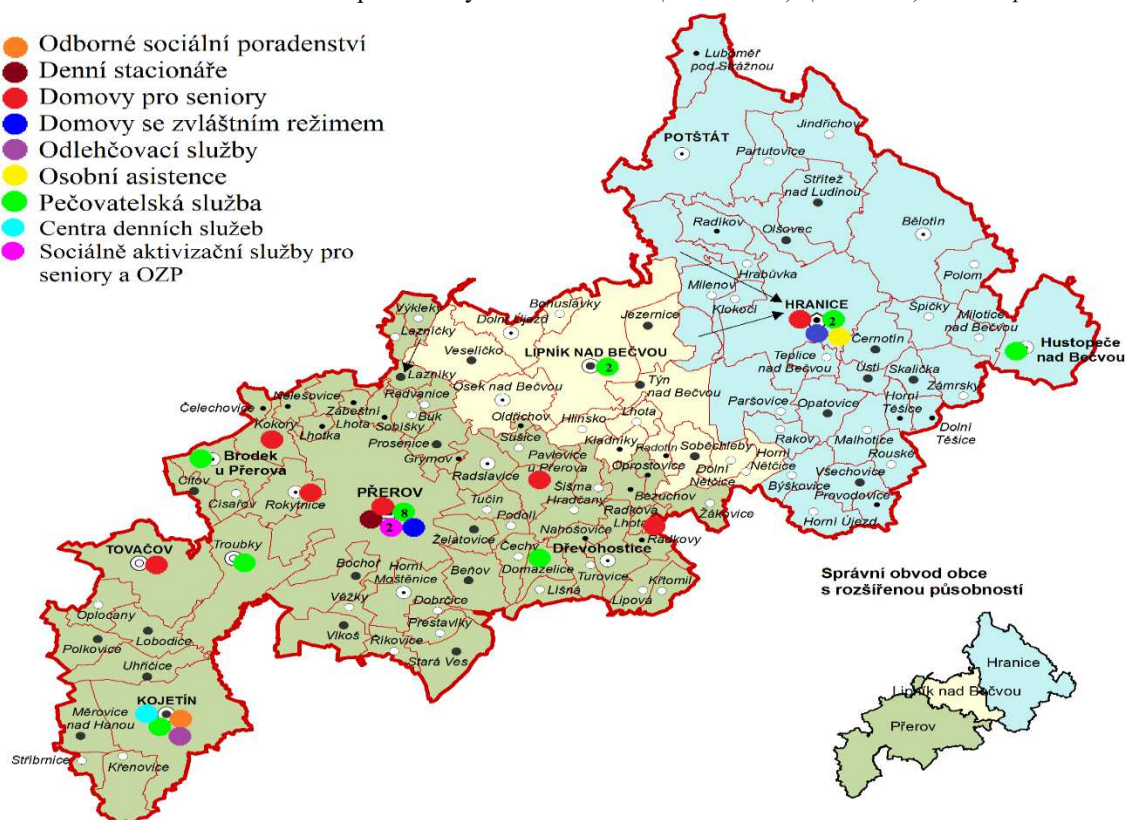
V okrese Přerov je z 11 typů sociálních služeb pro seniory zastoupeno 9 typů, přičemž zcela chybí průvodcovské a předčitatelské služby a týdenní stacionáře. Poskytované sociální služby jsou zastoupeny vždy alespoň jedním poskytovatelem prostřednictvím jednoho nebo více zařízení (MPSV, 2019).

V okrese Kroměříž je ze zbývajících 11 typů sociálních služeb určených pro seniory poskytováno pouze 7 typů. V daném okrese zcela chybí centra denních služeb, průvodcovské a předčitatelské služby, týdenní stacionáře a sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením (MPSV, 2019).

3.3.1 Střediska sociálních služeb pro seniory v okrese Přerov

V okrese Přerov se nachází, viz obrázek 3.8, celkem 17 poskytovatelů, kteří nabízejí sociální služby pro seniory prostřednictvím jednoho nebo více zařízení. Celkem se v okrese Přerov nachází 33 zařízení/středisek, které se rozprostírají ve 13 obcích (MPSV, 2019).

Obr. 3.8 Střediska sociálních služeb pro seniory v okrese Přerov (MPSV, 2019), (ČSÚ 2016), vlastní zpracování

a) Sociální poradenství

V okrese Přerov, viz obrázek 3.8, se nachází pouze jedno středisko odborného sociálního poradenství určené seniorům, které zastřešuje poskytovatel s názvem Centrum sociálních služeb Kojetín, p.o. Zařízení nese jméno Poradna pro seniory, nachází se v Kojetíně a služby jsou poskytovány ambulantní či terénní formou.

b) Služby sociální péče

V okrese Přerov se v rámci služeb sociální péče nachází, viz obrázek 3.8, celkem 7 typů sociálních služeb pro seniory, jsou jimi centra denních služeb, denní stacionáře, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, odlehčovací služby, osobní asistence a pečovatelská služba.

- Centra denní služeb – v okrese Přerov, viz obrázek 3.8, se nachází pouze jedno centrum denních služeb určené seniorům a jedná se o Dům sv. Josefa nacházející se v Kojetíně, jehož poskytovatelem je Charita Kojetín. Forma poskytování sociální služby je ambulantní formou.
- Denní stacionáře – v okrese Přerov, viz obrázek 3.8, se nalézá pouze jeden denní stacionář pro seniory, jehož poskytovatelem jsou Sociální služby města Přerova, p.o. Denní stacionář nese název Denní pobyt a nachází se v Přerově. Poskytované služby jsou ambulantní formou.
- Domovy pro seniory - v okrese Přerov se dle tabulky 3.3 a obrázku 3.8 nachází celkem 7 domovů pro seniory, které poskytuje 7 poskytovatelů, a všechny jsou poskytovány pobytovou formou.

Tab. 3.3 Domovy pro seniory v okrese Přerov (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Název poskytovatele	Zařízení poskytovatele	Obec, kde se zařízení nachází
Centrum Dominika Kokory, p.o.	Centrum Dominika Kokory, p.o.	Kokory
Domov Alfreda Skeneho Pavlovice u Přerova, p.o.	Domov Alfreda Skeneho Pavlovice u Přerova, p.o.	Pavlovice u Přerova
Domov Na záměčku Rokytnice, p.o.	Domov Na záměčku Rokytnice, p.o.	Rokytnice
Domov pro seniory Radkova Lhota, p.o.	Domov pro seniory Radkova Lhota, p.o.	Radkova Lhota
Domov pro seniory Tovačov, p.o.	Domov pro seniory Tovačov, p.o.	Tovačov
Domov seniorů Hranice, p.o.	Domov seniorů Hranice, p.o.	Hranice
Sociální služby města Přerova, p.o.	Domov pro seniory	Přerov

- Domovy se zvláštním režimem – v okrese Přerov jsou dle obrázku 3.8 celkem dva domovy se zvláštním režimem. Prvním poskytovatelem je Domov seniorů Hranice, p.o. se stejnojmenným zařízením, nacházejícím se v Hranicích s formou pobytového

poskytování sociálních služeb. Druhým poskytovatelem jsou Sociální služby města Přerova, p.o., které zřizují domov pro seniory nacházející se v Přerově a forma poskytování sociální služby je pobytová.

- Odlehčovací služby – v okrese Přerov, viz obrázek 3.8, se nachází pouze jedny odlehčovací služby nacházející se v Kojetíně, jejichž poskytovatelem je Charita Kojetín. Služby se poskytují terénní formou.
- Osobní asistence – v okrese Přerov, viz obrázek 3.8, je pouze jedna osobní asistence s místem působení v Hranicích, jejímž poskytovatelem je Charita Hranice a je poskytována terénní formou.
- Pečovatelská služba - v okrese Přerov se dle tabulky 3.4 a obrázku 3.8 nachází celkem 17 pečovatelských služeb, které nabízí 10 poskytovatelů. Pečovatelské služby jsou poskytovány ambulantní nebo terénní formou.

Tab. 3.4 Pečovatelská služba v okrese Přerov (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Název poskytovatele	Zařízení poskytovatele	Obec, kde se zařízení nachází
Centrum sociálních služeb Kojetín, p.o.	Centrum sociálních služeb Kojetín, p.o.	Kojetín
Domov seniorů Hranice, p.o.	Domov seniorů Hranice, p.o. - pečovatelská služba	Hranice
Charita Hranice	Charitní pečovatelská služba středisko Lipník nad Bečvou	Lipník nad Bečvou
Charita Hranice	Charitní pečovatelská služba středisko Hranice	Hranice
Charita Přerov	Charitní pečovatelská služba	Přerov
Městys Brodek u Přerova	Dům s pečovatelskou službou	Brodek u Přerova
Městys Hustopeče nad Bečvou	Dům s pečovatelskou službou	Hustopeče nad Bečvou
Obec Čechy	Pečovatelská služba Čechy	Čechy
Obec Troubky, Pečovatelská služba obce Troubky	Pečovatelská služba obce Troubky	Troubky
Sociální služby Lipník nad Bečvou, p.o.	Sociální služby Lipník nad Bečvou, p.o.	Lipník nad Bečvou
Sociální služby města Přerova, p.o.	Dům s pečovatelskou službou (7okrsků)	Přerov

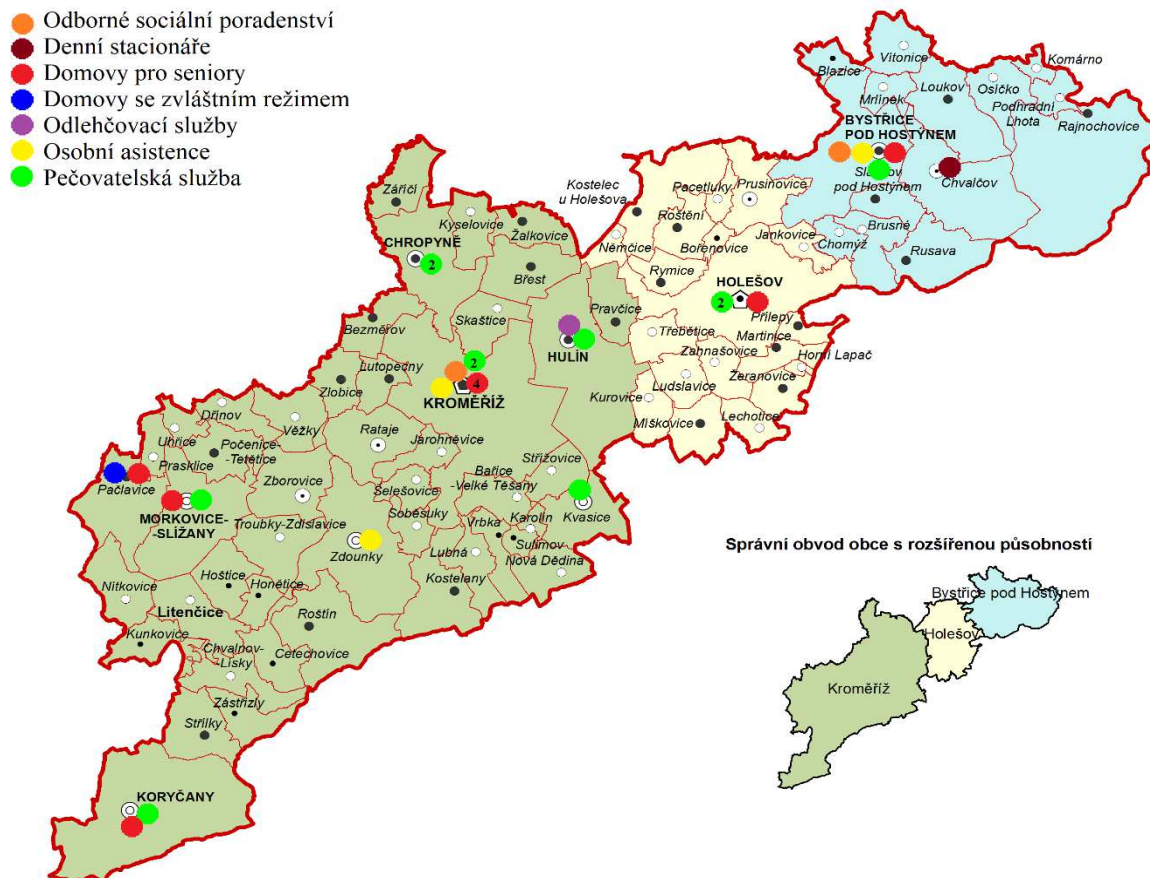
c) Služby sociální prevence

V okrese Přerov, viz obrázek 3.8, se nachází celkem dvě zařízení v rámci služeb sociální prevence určené seniorům. Jedná se o sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Prvním poskytovatelem je Charita Přerov, která zřizuje středisko s názvem Setkávání seniorů SPOLU, toto zařízení se nachází v Přerově a poskytuje se ambulantní formou. Druhým poskytovatelem je Svaz tělesně postižených v České republice z. s. místní organizace Přerov, která zřizuje středisko se stejnojmenným názvem. Zařízení se nalézá v Přerově a služby jsou zde poskytovány ambulantní formou.

3.3.2 Střediska sociálních služeb pro seniory v okrese Kroměříž

V okrese Kroměříž se dle obrázku 3.9 nachází celkem 13 poskytovatelů, kteří nabízejí sociální služby pro seniory prostřednictvím jednoho nebo více zařízení. Celkem se v okrese Kroměříž nachází 28 zařízení/středisek, které se rozprostírají v 11 obcích (MPSV, 2019).

Obr. 3.9 Střediska sociálních služeb pro seniory v okrese Kroměříž (MPSV, 2019), (ČSÚ 2016), vlastní zpracování

a) Sociální poradenství

V okrese Kroměříž, viz obrázek 3.9, se pro seniory v rámci sociálního poradenství nachází celkem dvě zařízení odborného sociálního poradenství, která spadají pod dva poskytovatele, přičemž jeden z poskytovatelů pochází z jiného okresu, a to z okresu Vsetín. Prvním poskytovatelem je Charita Kroměříž, která zřizuje jedno zařízení, a to sociální poradnu nacházející se v Kroměříži a poskytující sociální služby ambulantní či terénní formou. Druhým poskytovatelem je Vzdělávací a komunitní centrum Integra Vsetín o.p.s., které zastřešuje 5 zařízení a spadá do okresu Vsetín. Na území okresu Kroměříž se nachází pouze jedno kontaktní pracoviště občanské poradny, a to v Bystřici pod Hostýnem. Forma poskytování tohoto sociálního poradenství je ambulantní.

b) Služby sociální péče

V rámci služeb sociální péče se v okrese Kroměříž nachází, viz obrázek 3.9, celkem 6 typů sociálních služeb pro seniory. Jedná se o denní stacionáře, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, odlehčovací služby, osobní asistenci a pečovatelskou službu.

- Denní stacionáře – v okrese Kroměříž, viz obrázek 3.9, se nachází pouze jeden denní stacionář určený pro seniory, jehož poskytovatelem je Charita Bystřice pod Hostýnem a jedná se o zařízení jménem Denní stacionář pro seniory Chvalčov, nacházející se v obci Chvalčov. Sociální služba je zde poskytována ambulantní formou.
- Domovy pro seniory – v okrese Kroměříž se nachází dle tabulky 3.5 a obrázku 3.9, celkem 9 domovů pro seniory, které nabízí 7 poskytovatelů, všechny jsou poskytovány pobytovou formou.

Tab. 3.5 Domovy pro seniory v okrese Kroměříž (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Název poskytovatele	Zařízení poskytovatele	Obec, kde se zařízení nachází
Centrum pro seniory, p.o.	Centrum pro seniory, p.o.	Holešov
Centrum pro seniory Zahrada, o.p.s.	Centrum pro seniory Zahrada, o.p.s.	Bystřice pod Hostýnem
Česká katolická charita	Česká katolická charita Domov sv. Kříže Kroměříž	Kroměříž
Domov pro seniory Koryčany	Domov pro seniory Koryčany	Koryčany
Sociální služby města Kroměříže, p.o.	Domov pro seniory U Kašny	Kroměříž
Sociální služby města Kroměříže, p.o.	Domov pro seniory Vážany	Kroměříž
Sociální služby města Kroměříže, p.o.	Domov pro seniory U Moravy	Kroměříž
Sociální služby Pačlavice p.o.	Domov pro seniory	Pačlavice
VETUS MOLENDINI CZ z.s.	Domov pro seniory Starý mlýn Prasklice	Morkovice-Slížany

- Domovy se zvláštním režimem – v okrese Kroměříž, viz obrázek 3.9, se nachází pouze jeden domov se zvláštním režimem určen pro seniory. Poskytovatelem jsou Sociální služby Pačlavice, p.o. a zařízení nese název Domov se zvláštním režimem, nachází se v Pačlavicích. Sociální služba je poskytována pobytovou formou.
- Odlehčovací služby – v okrese Kroměříž, viz obrázek 3.9, lze nalézt pouze jednu odlehčovací službu, jejímž poskytovatelem je DECENT Hulín, p.o. se stejnojmenným názvem zařízení, nacházející se v Hulíně. Forma poskytování odlehčovací služby je terénní.
- Osobní asistence – v okrese Kroměříž, viz obrázek 3.9, se nalézají tři osobní asistence poskytované dvěma poskytovateli. Prvním poskytovatelem je Charita Bystřice pod Hostýnem. Název zařízení je osobní asistenční služba, která se nachází v Bystřici

pod Hostýnem a poskytuje se terénní formou. Druhým poskytovatelem osobní asistence v okrese Kroměříž je Charita Kroměříž, která zřizuje dvě osobní asistence, a to v obci Kroměříž a ve Zdounkách. Obě tyto služby jsou poskytovány terénní formou.

- Pečovatelská služba – v okrese Kroměříž se dle tabulky 3.6 a obrázku 3.9 nachází celkem 11 pečovatelských služeb, které nabízí 7 poskytovatelů. Pečovatelské služby jsou poskytovány ambulantní nebo terénní formou.

Tab. 3.6 Pečovatelská služba v okrese Kroměříž (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Název poskytovatele	Zařízení poskytovatele	Obec, kde se zařízení nachází
DECENT Hulín, p.o.	DECENT Hulín, p.o.	Hulín
Domov pro seniory Koryčany	Pečovatelská služba Koryčany	Koryčany
Charita Bystřice pod Hostýnem	Charitní pečovatelská služba	Bystřice pod Hostýnem
Charita Holešov	Charitní pečovatelská služba	Holešov
Charita Holešov	Charitní pečovatelská služba	Holešov
Charita Kroměříž	Charitní pečovatelská služba	Kroměříž
Charita Kroměříž	Charitní pečovatelská služba	Kvasice
Město Chropyně	Pečovatelská služba města Chropyně	Chropyně
Město Chropyně	Pečovatelská služba města Chropyně	Chropyně
Pečovatelská služba Kroměříž z.ú.	Pečovatelská služba Kroměříž z.ú.	Kroměříž
Pečovatelská služba Kroměříž z.ú.	Pečovatelská služba Kroměříž z.ú.	Morkovice-Slížany

c) Služby sociální prevence

V okrese Kroměříž se pro seniory v rámci sociální prevence nenachází žádná služba.

4 Zhodnocení dostupnosti sociálních služeb pro seniory ve vybraných okresech ČR

Dle provedené analýzy, viz obrázek 3.8, se v okrese Přerov nachází celkem 33 zařízení/středisek, z nichž 20 se nalézají přímo v obcích s rozšířenou působností Přerov, Hranice a Lipník nad Bečvou a zbylých 13 se rozprostírá v ostatních obcích okresu Přerov. Z teritoriálního hlediska se jako nejdostupnější jeví sociální služby poskytované seniorům v SO ORP Přerov, kde se nachází 25 zařízení/středisek z celkových 33. Lze to vysvětlit tím, že se jedná o největší SO ORP okresu Přerov s největší spádovostí počtu obcí, viz obrázek 3.1, a také tím, že je zde zastoupeno nejvíce osob ve věku 65+, viz obrázek 3.4, s čímž je spojena vyšší poptávka po sociálních službách, a tedy vyšší počet zařízení/středisek než ve zbylých SO ORP. V SO ORP Hranice se nachází celkem 6 zařízení/středisek a v SO ORP Lipník nad Bečvou lze najít pouze dvě zařízení/střediska.

Na základě analýzy, viz obrázek 3.9, se v okrese Kroměříž nalézají celkem 28 zařízení/středisek. Přímě v obcích s rozšířenou působností Kroměříž, Holešov a Bystřice pod Hostýnem se nachází celkem 15 zařízení/středisek a v ostatních obcích se nalézají zbylých 13 zařízení/středisek. Jako nejdostupnější se jeví z teritoriálního hlediska SO ORP Kroměříž, ve kterém se nachází 20 zařízení/středisek z celkových 28. Stejně jako u SO ORP Přerov to lze vysvětlit tím, že SO ORP Kroměříž je největší SO ORP okresu Kroměříž, je zde také nejvíce obcí, viz obrázek 3.2, které spadají do daného SO ORP, a také je zde zastoupeno nejvíce seniorů, viz obrázek 3.6, kteří vyvolávají poptávku po sociálních službách, a proto je zde nejvíce zařízení/středisek. V SO ORP Holešov se nacházejí 3 zařízení/střediska a v SO ORP Bystřice pod Hostýnem je možné nalézt 5 zařízení/středisek.

4.1 Terénní sociální služby pro seniory

Terénní služby se vyznačují tím, že umožňují setrvat seniorům co nejdéle ve svém přirozeném prostředí, i když se zhoršuje jejich schopnost postarat se sám o sebe a svou domácnost. Pracovníci terénních sociálních služeb denně vyrážejí do okolních obcí, aby pomohli klientům se základními činnostmi, jež jsou vymezeny ZSS. Je důležité, aby byla zařízení/střediska terénních sociálních služeb rozmístěna do širokého okolí kvůli snižující se vzdálenosti ke klientům, a tím snižujícím se dopravním nákladům poskytovatelů dané služby.

4.1.1 Terénní sociální služby pro seniory v okrese Přerov

V okrese Přerov se terénní formou poskytují celkem 4 služby určené seniorům. Jedná se o odborné sociální poradenství, osobní asistenci, pečovatelskou službu a odlehčovací služby, přičemž odborné sociální poradenství a pečovatelská služba se poskytují též ambulantní formou.

Odborné sociální poradenství pro seniory se dle analýzy, viz obrázek 3.8, nachází v okrese Přerov pouze jedno, a to v Kojetíně. Služby jsou poskytovány terénní a ambulantní formou. U terénní formy je služba uživateli poskytována v jeho vlastní domácnosti na území města Kojetína a jeho místních částí (Popůvky, Kovalovice) každou středu v časovém období 12:00-17:00. Z toho vyplývá, že odborné sociální poradenství poskytované terénní formou se v celém okrese z celkového počtu 105 obcí poskytuje pouze v jediné obci Kojetín (SO ORP Přerov). SO ORP Hranice a SO ORP Lipník nad Bečvou nedisponují žádným odborným sociálním poradenstvím v terénní formě (*MPSV, 2019*).

Osobní asistence určená seniorům se dle analýzy, viz obrázek 3.8, nachází v okrese Přerov pouze jedna, a to v Hranicích. Služba je poskytována kvalifikovanými pracovníky uživatelům žijícím v SO ORP Hranice (regionu Hranicka) 24 hodin denně. Ve zbylých SO ORP Přerov a SO ORP Lipník nad Bečvou se tedy osobní asistence vůbec neposkytuje (*MPSV, 2019*).

Pečovatelská služba se v okrese Přerov, viz obrázek 3.8, nachází celkem 17krát, z čehož 7 zařízení/středisek se nachází v různých okrscích obce s rozšířenou působností Přerov a zbylých 10 se rozprostírá po území okresu Přerov. Z teritoriálního hlediska se jedná o nejdostupnější terénní službu v celém okrese. Terénní pečovatelská služba se poskytuje ve všech SO ORP okresu Přerov, vyjma pár obcí (*MPSV, 2019*).

Odlehčovací služby pro seniory se v okrese Přerov, viz obrázek 3.8, nachází pouze jedny, a to v obci Kojetín. Odlehčovací služby se poskytují občanům v obci Kojetín a dalších 15 obcích Mikroregionu Némčicko a Mikroregionu Střední Haná, z nichž do okresu Přerov a SO ORP Přerov patří Křenovice, Lobodice, Měrovce nad Hanou, Oplocany, Polkovice, Stříbrnice, Tovačov a Troubky. Časový rozsah poskytované odlehčovací služby se odvíjí od potřeb uživatelů a kapacitních možností odlehčovacích služeb. Deklarovaná provozní doba je v pracovní dny 7:00-19:00. Ve zbylých SO ORP Hranice a SO ORP Lipník nad Bečvou se tedy odlehčovací služby vůbec nevyskytují (*MPSV, 2019*).

4.1.2 Terénní sociální služby pro seniory v okrese Kroměříž

Terénní formou se v okrese Kroměříž stejně jako v okrese Přerov poskytují celkem 4 služby určené seniorům. Řadí se mezi ně odborné sociální poradenství, osobní asistence, pečovatelská služba a odlehčovací služby. Odborné sociální poradenství a pečovatelská služba se poskytuje také ambulantní formou.

Odborné sociální poradenství pro seniory lze dle analýzy, viz obrázek 3.9, nalézt v okrese Kroměříž dvakrát, přičemž první poskytovatel sídlí přímo v Kroměříži a služby poskytuje jak terénní, tak ambulantní formou. Druhý poskytovatel pochází z jiného okresu a v Bystřici pod Hostýnem se nachází jeho jedno pracoviště, které poskytuje odborné sociální poradenství pouze ambulantní formou. Poskytovatel sídlící v Kroměříži poskytuje terénní služby v obci Chropyně, Hulín a Zdounky ve vymezeném časovém období. Odborné sociální poradenství se terénní formou poskytuje pouze ve třech obcích, které spadají do SO ORP Kroměříž, z celkového počtu 79 obcí. V SO ORP Holešov a SO ORP Bystřice pod Hostýnem se nevyskytuje žádné odborné sociální poradenství poskytované terénní formou (MPSV, 2019).

Osobní asistence pro seniory se v okrese Kroměříž dle analýzy, viz obrázek 3.9, nachází celkem 3krát a je zajišťována dvěma poskytovateli. Poskytovatel Charita Bystřice pod Hostýnem zajišťuje osobní asistenci ve všech obcích spadajících pod SO ORP Holešov a SO ORP Bystřice pod Hostýnem 24 hodin denně. Druhý poskytovatel Charita Kroměříž poskytuje terénní osobní asistenci ve všech obcích SO ORP Kroměříž 24 hodin denně. Z toho vyplývá, že osobní asistence je dostupná pro všechny obce celého okresu Kroměříž (MPSV, 2019).

Pečovatelská služba se nachází v okrese Kroměříž, viz obrázek 3.9, celkem 11krát a poskytuje se, jak terénní, tak ambulantní formou. Terénní pečovatelská služba pokrývá celé území SO ORP Holešov a SO ORP Bystřice pod Hostýnem, co se týče SO ORP Kroměříž není možné určit, zda se pečovatelská služba terénní formou poskytuje ve všech obcích, jelikož z dostupných informací lze zjistit, že se služba poskytuje v okolních obcích Kroměříže a Kvasic, není však zmíněno, zda ve všech nebo pouze některých obcích (MPSV, 2019).

Odlehčovací služby pro seniory se v okrese Kroměříž, viz obrázek 3.9, nachází pouze jedny, a to v Hulíně. Odlehčovací služby jsou poskytovány uživatelům v časovém rozmezí 6:00-20:00 v obci Hulín, Pravčice, Skaštice, Břest, Žalkovice, Kyselovice, Chropyně a Zářičí. Odlehčovací služby pokrývají pouze část SO ORP Kroměříž, v SO ORP Holešov a SO ORP Bystřice pod Hostýnem se nenachází žádné odlehčovací služby (MPSV, 2019).

4.1.3 Zhodnocení dostupnosti terénních sociálních služeb pro seniory v daných okresech

Po zhodnocení dostupnosti jednotlivých sociálních služeb pro seniory v okresech Přerov a Kroměříž poskytovaných terénní formou lze konstatovat, že odborné sociální poradenství poskytované terénní formou je dostupnější v okrese Kroměříž, jelikož v okrese Přerov se odborné sociální poradenství vyskytuje pouze v jediné obci a zároveň v jediném SO ORP. V okrese Kroměříž se sice vyskytuje také pouze v jediném SO ORP, ale za to se poskytuje ve třech obcích. Proto se odborné sociální poradenství jeví jako dostupnější v okrese Kroměříž.

Co se týče osobní asistence, tak ta se jako více dostupná jeví jednoznačně v okrese Kroměříž, protože pokrývá celé území daného okresu, naopak v okrese Přerov se terénní osobní asistence poskytuje pouze na území SO ORP Hranice.

Pečovatelskou službu v obou okresech nelze jednoznačně zhodnotit, neboť v okrese Přerov se neposkytuje ve všech obcích a v okrese Kroměříž nelze určit, zda se poskytuje ve všech obcích kvůli nedostatečným informacím.

Odlehčovací služby se jeví v obou okresech podobně. V okrese Přerov se poskytují pouze v jednom SO ORP, a to celkem v 9 obcích. V okrese Kroměříž se poskytují také pouze v jednom SO ORP, a to celkem v 8 obcích. Avšak pokud se počet obcí, ve kterých se poskytují terénní odlehčovací služby, vztáhne na celkový počet obcí v daném okrese, lépe se jeví okres Kroměříž, protože se služby poskytují v 8 z celkových 79 obcí, kdežto v okrese Přerov se služby poskytují v 9 obcích, avšak z většího počtu celkových 105 obcí.

Po celkovém zhodnocení dostupnosti poskytovaných terénních sociálních služeb pro seniory v daných okresech se jeví jako dostupnější okres Kroměříž.

4.2 Ambulantní sociální služby pro seniory

U sociálních služeb poskytovaných ambulantní formou je podstatné vhodné umístění zařízení/středisek. Ambulantní služby by se měli nacházet ve větších obcích, kde je snadnější dopravní dostupnost k sociální službě než v menších obcích s horší dopravní dostupností. Pokud chtějí senioři využívat sociální služby poskytované ambulantní formou, musí vynaložit určité úsilí a k dané službě se dopravit. Pro účely zhodnocení dostupnosti poskytovaných ambulantních služeb pro seniory jsou využity ukazatele v podobě celkové vzdálenosti v kilometrech (dále jen km) a časové vzdálenosti z jednotlivých obcí do ambulantního zařízení v rámci SO ORP. K výpočtu ukazatele vzdálenosti v km je použit plánovač tras na webové stránce www.maps.google.com a pro zjištění dopravního prostředku, kterým se senior dopraví

do zařízení je použita webová stránka www.idos.cz. Senior se může do zařízení dopravit také automobilem, avšak mnoho seniorů již nevlastní řidičský průkaz nebo si nedovolí řídit, proto se doprava automobilem nebude zahrnovat do celkového hodnocení dostupnosti ambulantních sociálních služeb pro seniory. Do celkové vzdálenosti v km a celkového času stráveného dopravou do zařízení se zahrnuje cesta vlakem či autobusem a čas potřebný k přesunu z nádraží nebo zastávky k zařízení. Při hodnocení dostupnosti ambulantních služeb bude kladen důraz spíše na časovou náročnost než na vzdálenost v km, protože senioři obvykle nejsou ochotni nebo schopni dojíždět velké vzdálenosti pojící se s časovou náročností. Na základě subjektivního uvážení autorky byla z hlediska času potřebného k dopravě do zařízení dostupnost poskytovaných ambulantních služeb pro seniory rozdělena do tří skupin:

- dostupné (0-20 minut),
- hůře dostupné (21-40 minut),
- spíše nedostupné (41-60+ minut).

Stupeň „nedostupné“ není užito, protože je obtížné stanovit časovou a vzdálenostní hranici, od které by se již senioři nechtěli nebo nemohli dopravit k ambulantní službě.

4.2.1 Ambulantní sociální služby pro seniory v okrese Přerov

V okrese Přerov, viz obrázek 3.8, se ambulantní formou poskytuje celkem 5 služeb, které jsou určeny pro seniory. Jedná se o odborné sociální poradenství, pečovatelskou službu, centra denních služeb a denní stacionáře, přičemž odborné sociální poradenství a pečovatelská služba se poskytují též terénní formou, jak již bylo uvedeno a zhodnoceno v kapitole 4.1.1. Všechny ambulantní služby se poskytují v SO ORP Přerov, vyjma jedné pečovatelské služby nacházející se v SO ORP Lipník nad Bečvou, která však poskytuje ambulantní pečovatelskou službu pouze pro občany obce Lipník nad Bečvou a všech jeho místních částí, proto nemá smysl hodnotit dostupnost této ambulantní služby. Jelikož se všechny ostatní ambulantní služby nacházejí v SO ORP Přerov, bude jejich dostupnost hodnocena pouze v rámci tohoto SO ORP.

Odborné sociální poradenství pro seniory se dle analýzy, viz obrázek 3.8, nachází v okrese Přerov pouze jedno, a to v Kojetíně. Nese název poradna pro seniory a služby jsou poskytovány terénní a ambulantní formou. Terénní forma poskytování odborného sociálního poradenství byla již zhodnocena v kapitole 4.1.1. Co se týče ambulantní formy, je poskytována v sídle Centra sociálních služeb Kojetín každou středu a pátek a je určena všem seniorům od 65 let. Do Kojetína je možno se dopravit vlakem či autobusem (*MPSV, 2019*).

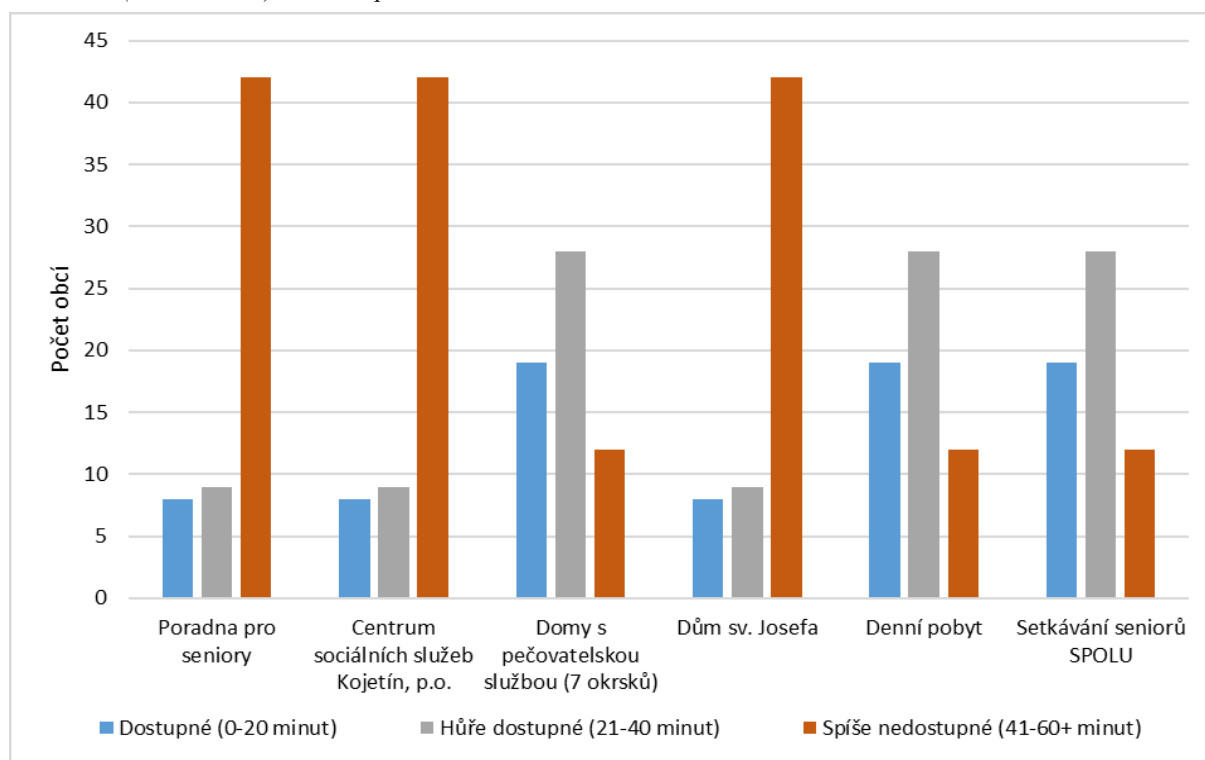
Pečovatelská služba se v okrese Přerov, viz obrázek 3.8, nachází celkem 17krát, přičemž ambulantní formou se poskytuje pečovatelská služba pouze v Kojetíně a v 7 okrscích obce s rozšířenou působností Přerov, a jak již bylo zmíněno, jedno zařízení se také nachází v Lipníku nad Bečvou. Tudiž z celkového počtu 17 pečovatelských služeb rozmístěných po celém okrese Přerov se ambulantní formou poskytuje pouze 9 z nich. Pečovatelská služba v Kojetíně se nachází stejně jako odborné sociální poradenství v Centru sociálních služeb Kojetín a služby se zde poskytují každý pracovní den 8:00-15:00. Jak již bylo uvedeno dopravit se do Kojetína lze vlakem či autobusem. Pečovatelská služba v Přerově se poskytuje ambulantní formou v jednotlivých domech s pečovatelskou službou v daných okrscích každý pracovní den 7:00-15:30. Do obce Přerov se lze dopravit vlakem či autobusem a po obci se lze přemísťovat místní hromadnou dopravou (dále MHD), (MPSV, 2019), (IDOS, 2019).

Centrum denních služeb lze v okrese Přerov, viz obrázek 3.8, nalézt pouze jedno, a to v Kojetíně. Nese název Dům sv. Josefa a je určeno k dennímu pobytu seniorů a lidí se zdravotním postižením od 19 let z Kojetína a okolí v pracovní dny 7:00-15:30. Seniori se mohou do Kojetína dopravit vlakem či autobusem nebo centrum denních služeb nabízí dovoz do zařízení a zpět domů charitním automobilem (MPSV, 2019), (IDOS, 2019).

Denní stacionář je možné v okrese Přerov, viz obrázek 3.8, najít pouze jeden, a to v Přerově, přičemž kapacita denního stacionáře pro seniory je 6 osob z celkového počtu 30 osob. Nese název denní pobyt, který je možné navštívit v období pondělí až pátek 5:30-15:15. Do obce Přerov se lze dopravit vlakem či autobusem a po obci se lze přemísťovat MHD (MPSV, 2019), (IDOS, 2019).

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením se v okrese Přerov, viz obrázek 3.8, nachází dvakrát, a to v Přerově. Jak již bylo zmíněno do obce Přerov se lze dopravit vlakem či autobusem a do zařízení Setkávání seniorů SPOLU se lze dopravit z autobusového nádraží MHD. Provozní doba zařízení je každé pondělí, úterý a čtvrtek ve vymezený čas. Druhé zařízení nese název Svaz tělesně postižených v České republice z.s. místní organizace Přerov a poskytuje sociální služby pouze pro občany v rámci města Přerova a jeho místních částí ve vymezené časové období pondělí až čtvrtek. Dostupnost bude tedy hodnocena pouze u zařízení Setkávání seniorů SPOLU (MPSV, 2019), (IDOS, 2019).

Obr. 4.1 Ambulantní zařízení sociálních služeb pro seniory v okrese Přerov a SO ORP Přerov (IDOS, 2019), (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Pro hodnocení dostupnosti poskytovaných ambulantních sociálních služeb pro seniory v SO ORP Přerov bylo využito všech 59 obcí nacházejících se v daném SO ORP. Odborné sociální poradenství nacházející se v Kojetíně se po zhodnocení jeví jako spíše nedostupné, jelikož pouze z 8 obcí zabere doprava do zařízení 0-20 minut, v 9 obcích trvá doprava do zařízení 21-40 a ve zbývajících 42 obcí, což je převážná většina, trvá doprava do zařízení více než 41 minut. Pečovatelská služba a centrum denních služeb se nachází také v Kojetíně, a proto zhodnocení vyšlo stejně jako u odborného sociálního poradenství. Proto se ambulantní pečovatelská služba a centrum denních služeb jeví jako spíše nedostupné. Jinak tomu je u pečovatelské služby, denního stacionáře a u sociálně aktivizačních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Všechny tři tyto ambulantní služby se nacházejí v Přerově a po zhodnocení vyšlo, že pro 19 obcí jsou tato zařízení dostupná, protože doprava do zařízení trvá maximálně 20 minut. V 28 obcích trvá doprava do zařízení 21-40 minut, tudíž se jedná o ambulantní službu hůře dostupnou a ve zbývajících 12 obcích se jedná o spíše nedostupné ambulantní služby, jelikož doprava trvá více než 41 minut. Po zhodnocení je zřejmé, že více dostupná jsou ambulantní zařízení v obci s rozšířenou působností Přerov než v menších obcích s horší dopravní dostupností.

4.2.2 Ambulantní sociální služby pro seniory v okrese Kroměříž

V okrese Kroměříž se ambulantní formou poskytují pouze 3 služby, které jsou určeny pro seniory. Jedná se o odborné sociální poradenství, pečovatelskou službu a denní stacionář, přičemž odborné sociální poradenství a pečovatelská služba se poskytují též terénní formou, jak již bylo uvedeno a zhodnoceno v kapitole 4.1.2. Odborné sociální poradenství bude hodnoceno na území SO ORP Kroměříž a SO ORP Bystřice pod Hostýnem. Pečovatelská služba poskytovaná ambulantní formou bude hodnocena v rámci SO ORP Kroměříž a SO ORP Holešov. Zhodnocení dostupnosti denního stacionáře bude na území SO ORP Bystřice pod Hostýnem.

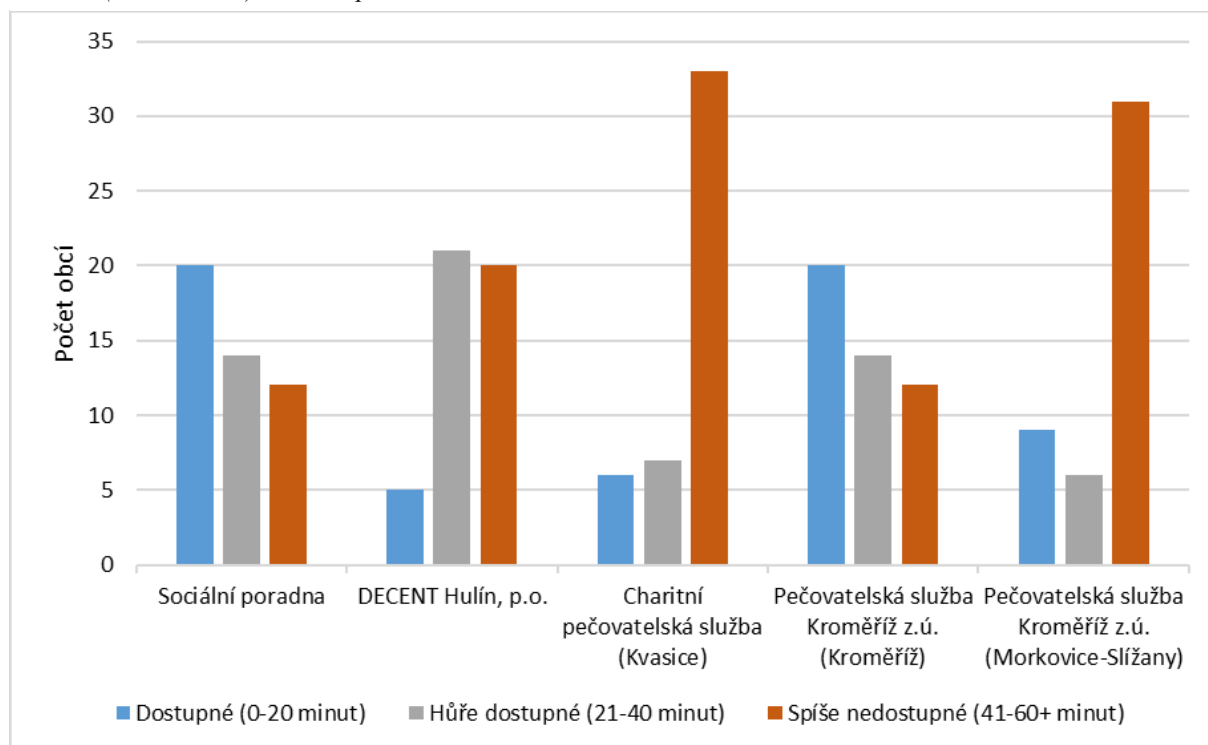
Odborné sociální poradenství pro seniory lze dle analýzy, viz obrázek 3.9, nalézt v okrese Kroměříž dvakrát. Jak již bylo uvedeno v kapitole 4.1.2, první poskytovatel sídlí přímo v Kroměříži a služby poskytuje jak terénní, tak ambulantní formou. Zařízení nese název sociální poradna a ambulantní zařízení mohou navštívit osoby z Kroměřížska, je tedy určena pro obyvatele SO ORP Kroměříž. Provozní doba zařízení je pondělí, úterý, středa a pátek ve vymezený čas. Do Kroměříže se lze dostat vlakem či autobusem a po obci se lze přesunovat pomocí MHD. Druhé zařízení se nachází v Bystřici pod Hostýnem, nese název Kontaktní pracoviště Občanské poradny Vsetín, a poskytuje odborné sociální poradenství pouze ambulantní formou. Zařízení je možné navštívit ve čtvrtek v sudé týdny v čase 8:00-15:00. Do obce Bystřice pod Hostýnem je možné se dopravit vlakem či autobusem. Zhodnocení tohoto zařízení bude v rámci SO ORP Bystřice pod Hostýnem (*MPSV, 2019*), (*IDOS, 2019*).

Pečovatelská služba se nachází v okresu Kroměříž, viz obrázek 3.9, celkem 11krát a poskytuje se, jak terénní, tak ambulantní formou. Terénní forma byla popsána a zhodnocena v kapitole 4.1.2. Ambulantní formou lze pečovatelskou službu využít v 8 zařízeních. První ambulantní pečovatelská služba se nachází v Hulíně a nese název DECENT Hulín, p.o., služby jsou poskytovány každý pracovní den v čase 9:00-10:00. Do Hulína se lze dopravit vlakem či autobusem. Dostupnost tohoto zařízení bude hodnocena v rámci SO ORP Kroměříž. Druhá ambulantní pečovatelská služba se nalézá v Holešově a jmenuje se charitní pečovatelská služba, poskytuje služby ve dvou zařízeních. Senioři mohou službu využít pondělí až pátek 6:30-15:00. Služba je určena pro obyvatele SO ORP Holešov. Do Holešova je možné se dopravit vlakem či autobusem. Třetí ambulantní pečovatelská služba se nachází v Kvasicích a nese název charitní pečovatelská služba, kterou je možné využívat pondělí, středa, pátek vždy 10:00-11:00. Do Kvasic je možné se dostat autobusem. Zhodnocení dostupnosti bude provedeno na území SO ORP Kroměříž. Čtvrtou ambulantní pečovatelskou službu lze nalézt v Chropyni

pod názvem Pečovatelská služba města Chropyně ve dvou zařízeních a služby mohou využívat osoby s bydlištěm na území města Chropyně, místní části Plešovec nebo přilehlých obcích Zářičí, Kyselovice a Žalkovice každý pracovní den v čase 7:00-19:30. Jelikož je služba omezena pouze pro určité obce nemá smysl hodnotit dostupnost z jiných obcí, proto ambulantní pečovatelská služba v Chropyni nebude zahrnuta do hodnocení. Další ambulantní pečovatelské služby zajišťuje poskytovatel s názvem Pečovatelská služba Kroměříž z.ú. se stejnojmenných názvem zařízení a na území okresu Kroměříž zřizuje dvě zařízení nacházející se v Kroměříži a v Morkovicích-Slížanech. Služby jsou poskytovány každý pracovní den v čase 7:00-15:30. Do Kroměříže se lze dopravit vlakem či autobusem a do Morkovic-Slížan autobusem. Dostupnost těchto dvou zařízení bude hodnocena na území SO ORP Kroměříž (MPSV, 2019), (IDOS, 2019).

Denní stacionář lze v okrese Kroměříž, viz obrázek 3.9, nalézt pouze jednou, a to v obci Chvalčov. Nese název Denní stacionář pro seniory Chvalčov a lze jej využívat každý pracovní den 7:00-15:00. Do obce Chvalčov je možné se dopravit autobusem. Zhodnocení bude provedeno v rámci SO ORP Bystřice pod Hostýnem (MPSV, 2019), (IDOS, 2019).

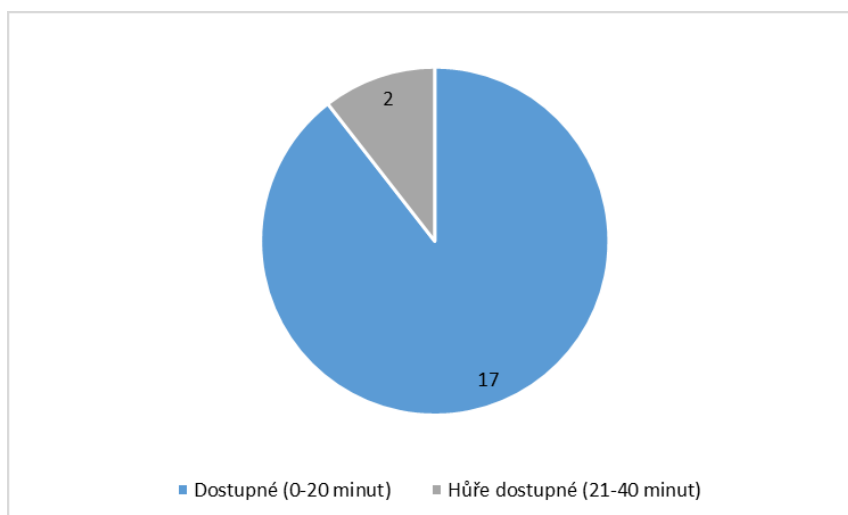
Obr. 4.2 Ambulantní zařízení sociálních služeb pro seniory v okrese Kroměříž a SO ORP Kroměříž (IDOS, 2019), (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Pro zhodnocení ambulantních sociálních služeb určených pro seniory v okrese Kroměříž v SO ORP Kroměříž bylo využito všech 46 obcí nacházejících se v daném SO ORP. Odborné sociální poradenství nacházející se přímo v obci s rozšířenou působností Kroměříž

se po zhodnocení jeví jako dostupné, jelikož doprava do zařízení u 20 obcí trvá 0-20 minut, ve 14 obcích doprava do zařízení zabere 21-40 a ve zbývajících 12 obcích trvá doprava do zařízení více než 41 minut. Dále se v SO ORP Kroměříž nachází 4 zařízení ambulantní pečovatelské služby, u kterých byla zkoumána dostupnost. Jedná se o ambulantní pečovatelskou službu v Hulíně, Kvasicích, Kroměříži a Morkovicích-Slížanech. Co se týče dostupnosti pečovatelské služby v Hulíně, pouze 5 obcí vykazuje dostupnost do zařízení do 20 minut, u 21 obcí se jeví dostupnost spíše horší, doprava do zařízení trvá od 21 do 40 minut a pro obyvatele zbývajících 20 obcí se dostupnost do zařízení jeví jako spíše nedostupná, jelikož cesta trvá víc než 41 minut. Pečovatelská služba v Kvasicích vyšla v hodnocení dostupnosti nejhůře, pouze obyvatele 6 obcí se do zařízení dostanou do 20 minut, pro 7 obcí je dostupnost hodnocena jako horší a u 33 obcí se dostupnost jeví jako spíše nedostupná. Naopak dostupnost pečovatelské služby v Kroměříži vyšla ze všech ambulantních pečovatelských služeb v rámci SO ORP Kroměříž nejlépe, pro obyvatele 20 obcí je doprava do zařízení hodnocena jako dostupná, u 14 obcí se dostupnost jeví jako horší a pro 12 obcí je dostupnost hodnocena jako spíše nedostupná. Poslední ambulantní pečovatelská služba v rámci SO ORP Kroměříž se nachází v Morkovicích-Slížanech, kde dostupnost se jeví jako spíše nedostupná, obyvatele z 9 obcí se do zařízení dopraví do 20 minut, u 6 obcí vyšla horší dostupnost a pro 31 obcí se jeví služba jako spíše nedostupná (MPSV, 2019), (IDOS, 2019).

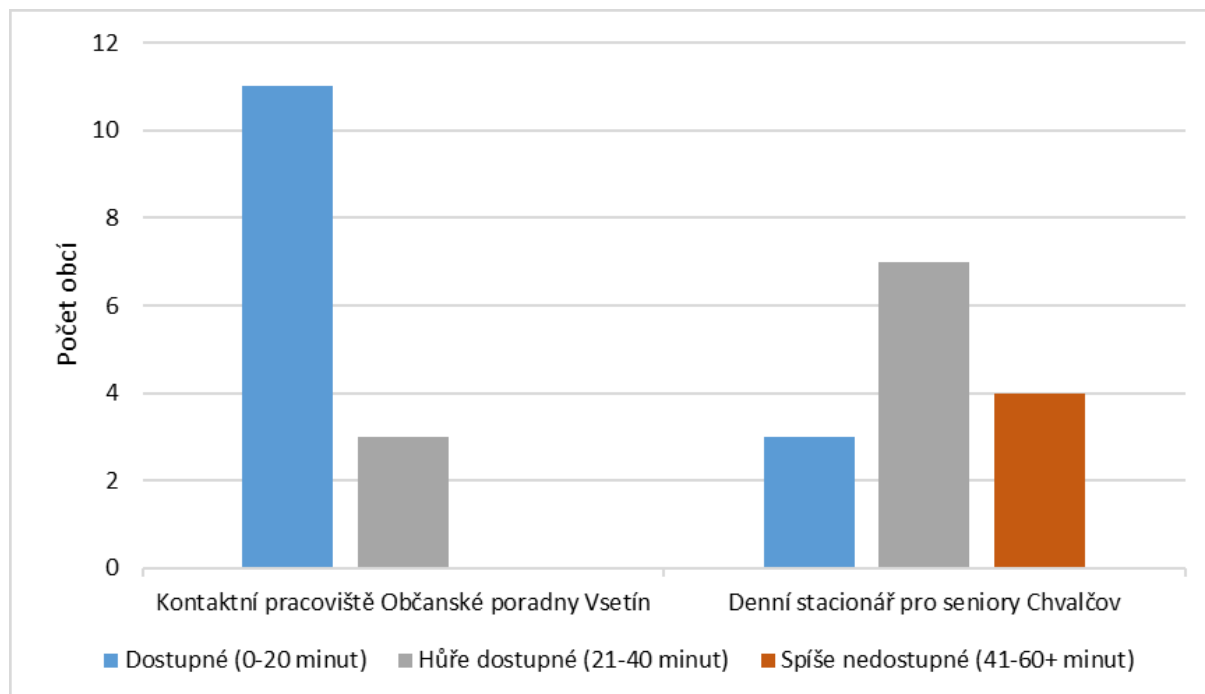
Obr. 4.3 Ambulantní zařízení sociálních služeb pro seniory v okrese Kroměříž a SO ORP Holešov (IDOS, 2019), (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Pro zhodnocení ambulantních sociálních služeb určených pro seniory v okrese Kroměříž v SO ORP Holešov bylo využito všech 19 obcí nacházejících se v daném SO ORP. V obci Holešov se nachází dvě zařízení ambulantní pečovatelské služby, která jsou hodnocena

jako dostupná u 17 obcí a u zbývajících 2 obcí je dostupnost do zařízení hodnocena jako hůře dostupná (MPSV, 2019), (IDOS, 2019).

Obr. 4.4 Ambulantní zařízení sociálních služeb pro seniory v okrese Kroměříž a SO ORP Bystřice pod Hostýnem (IDOS, 2019), (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Pro zhodnocení ambulantních sociálních služeb určených pro seniory v okrese Kroměříž v SO ORP Bystřice pod Hostýnem bylo využito všech 14 obcí nacházejících se v daném SO ORP. Odborné sociální poradenství nacházející se v Bystřici pod Hostýnem se jeví jako dostupné v 11 obcích, což je převážná většina. Jako hůře dostupné bylo odborné sociální poradenství zhodnoceno ve 3 zbývajících obcích. Denní stacionář, který je možno najít v obci Chvalčov, je pro obyvatele 3 obcí dostupný do 20 minut. Pro 7 obcí je dostupnost hodnocena jako hůře dostupná a pro zbývajících 4 obce se dostupnost jeví jako spíše nedostupná, jelikož cesta do zařízení trvá více než 41 minut (MPSV, 2019), (IDOS, 2019).

4.2.3 Zhodnocení dostupnosti ambulantních sociálních služeb pro seniory v daných okresech

Po zhodnocení dostupnosti jednotlivých sociálních služeb pro seniory v okresech Přerov a Kroměříž poskytovaných ambulantní formou lze konstatovat, že odborné sociální poradenství poskytované ambulantní formou je dostupnější v okrese Kroměříž, jelikož v okrese Přerov se odborné sociální poradenství vyskytuje pouze v jediné obci Kojetín a zároveň v jediném SO ORP. Dostupnost zařízení odborného sociálního poradenství v Kojetíně byla zhodnocena jako spíše nedostupná. Kdežto v okrese Kroměříž se odborné sociální poradenství poskytované

ambulantní formou vyskytuje ve dvou obcích, a to v obci Kroměříž a Bystřice pod Hostýnem, tudíž jsou pokryty dva SO ORP, jedná se o SO ORP Kroměříž a SO ORP Bystřice pod Hostýnem. Při hodnocení odborného sociálního poradenství v Kroměříži i v Bystřici pod Hostýnem byla poskytovaná ambulantní sociální služba vyhodnocena převážně jako dostupná. Proto se odborné sociální poradenství jeví jako dostupnější v okrese Kroměříž.

Pečovatelská služba poskytovaná ambulantní formou se jeví dostupnější v okrese Kroměříž, protože v okrese Přerov jsou poskytované ambulantní pečovatelské služby pouze na území SO ORP Přerov v obcích Přerov a Kojetín a v rámci SO ORP Lipník nad Bečvou pouze v samotné obci Lipník nad Bečvou. Přičemž v obci Kojetín jsou ambulantní pečovatelské služby hodnoceny jako spíše nedostupné a v obci Přerov jako hůře dostupné, kdežto v okrese Kroměříž jsou ambulantní pečovatelské služby rozmístěny do 4 obcí v rámci SO ORP Kroměříž a v SO ORP Holešov se poskytují v samotné obci Holešov, kde byla vyhodnocena velmi dobrá dostupnost z okolních obcí.

Centrum denních služeb poskytované ambulantní formou se jeví jednoznačně dostupnější v okrese Přerov, jelikož se zde vyskytuje alespoň jedno zařízení, kdežto v okrese Kroměříž se centrum denních služeb nevyskytuje vůbec.

Dostupnost denního stacionáře se jeví dostupnější v okrese Přerov, jelikož je umístěn v samotné obci s rozšířenou působností Přerov, kde je lepší dopravní dostupnost, tudíž časová dostupnost do zařízení byla hodnocena spíše jako dostupná nežli nedostupná. V okrese Kroměříž se denní stacionář také nachází, ale je umístěn v obci s horší dopravní dostupností, proto je hodnocen jako spíše nedostupný.

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením jsou jednoznačně dostupnější v okrese Přerov, protože se zde vyskytují dvě zařízení. I když jedno zařízení je určeno pouze pro občany v rámci města Přerova a jeho místních částí, a z toho důvodu nemělo smysl hodnotit dostupnost této služby. Zatímco v okrese Kroměříž se sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením nevyskytují vůbec.

Po celkovém zhodnocení dostupnosti poskytovaných ambulantní sociálních služeb pro seniory v daných okresech se v okrese Přerov jako dostupnější jeví centrum denních služeb, denní stacionář a sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením. V okrese Kroměříž se jeví jako dostupnější odborné sociální poradenství a pečovatelská služba. Celkově z toho vyplývá, že poskytované ambulantní sociální služby pro seniory jsou dostupnější v okrese Přerov.

4.3 Pobytové sociální služby pro seniory

Sociální služby, které se poskytují pobytovou formou, patří k nezanedbatelným sociálním službám určeným seniorům, protože slouží zejména osobám s nejnižší mírou soběstačnosti. Dostupnost pobytových sociálních služeb pro seniory bude hodnocena z finančního hlediska. V kapitole 2.4.3 je uvedeno, že u pobytových sociálních služeb senior hradí ubytování a stravu a dále ZSS stanovuje, že po uhrazení těchto částek musí seniorovi zůstat 15 % příjmu. Při hodnocení finanční dostupnosti byla zvolena vždy nejlevnější varianta ubytování včetně celodenní stravy. Dle prováděcí vyhlášky č. 505/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů činí maximální výše úhrady za ubytování včetně celodenní stravy maximálně 11 400 Kč za měsíc.

4.3.1 Pobytové sociální služby pro seniory v okrese Přerov

V okrese Přerov se pobytovou formou poskytují celkem dvě služby určené seniorům. Jedná se o domov pro seniory a domov se zvláštním režimem. Průměrný starobní důchod v okrese Přerov činil v roce 2017 celkem 11 449 Kč za měsíc (ČSÚ, 2017).

Domov pro seniory lze najít v okrese Přerov, viz obrázek 3.8, celkem 7krát, přičemž 6 z nich se nachází v SO ORP Přerov a jeden lze nalézt v SO ORP Hranice. V následující tabulce 4.1 jsou uvedeny částky za ubytování v jednotlivých pokojích včetně celodenní stravy.

Tab. 4.1 Úhrada za ubytování a celodenní stravu v domovech pro seniory v jednotlivých pokojích v okrese Přerov (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Název poskytovatele	Jednolůžkový pokoj	Dvoulůžkový pokoj	Trojlužkový pokoj	Čtyřlůžkový pokoj
Domov Na zámečku Rokytnice	9 300 Kč	9 000 Kč	8 700 Kč	-
Domov pro seniory Radkova Lhota	9 450 Kč	8 850 Kč	8 220 Kč	8 220 Kč
Domov Alfreda Skeneho Pavlovice u Přerova	9 480 Kč	9 150 Kč	-	-
Domov pro seniory	9 900 Kč	9 450 Kč	-	-
Centrum Dominika Kokory	10 800 Kč	10 800 Kč	-	9 900 Kč
Domov seniorů Hranice	11 005 Kč	10 540 Kč	-	-
Domov pro seniory Tovačov	11 400 Kč	10 500 Kč	-	-

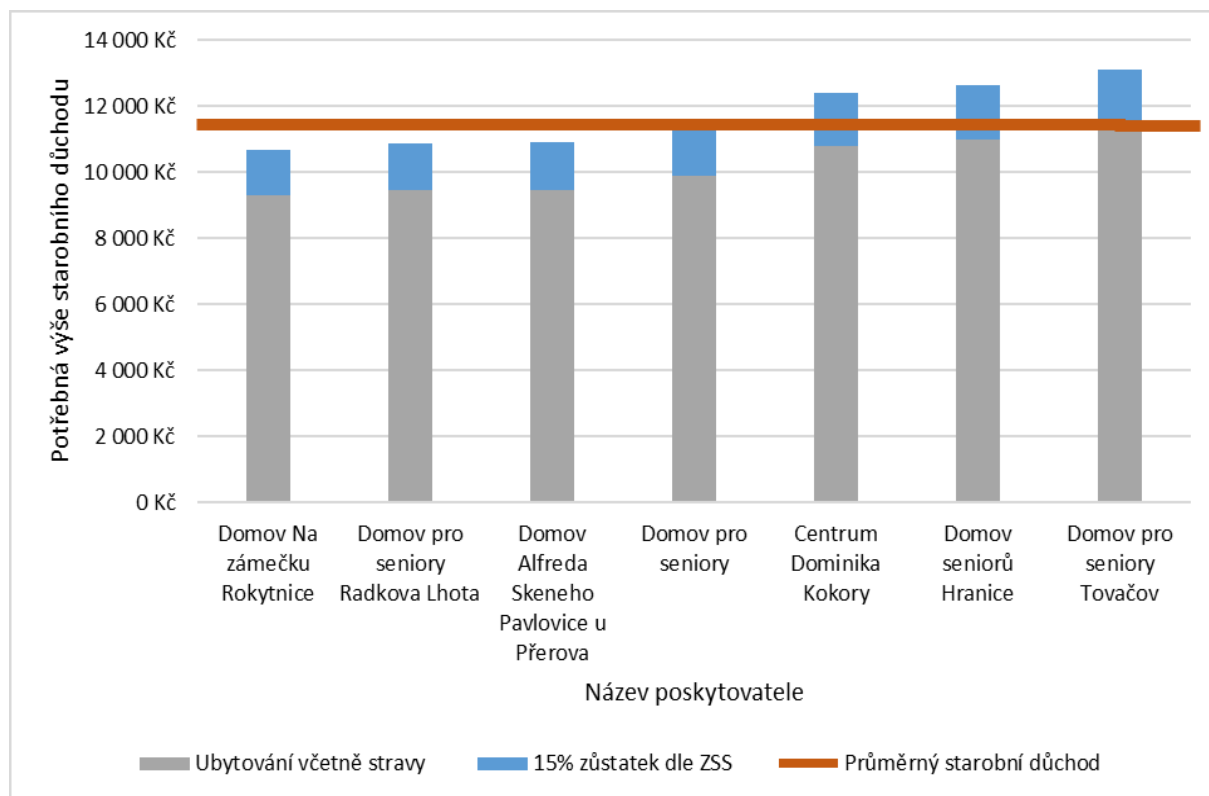
Jelikož všechny domovy pro seniory v okrese Přerov, viz tabulka 4.1, neposkytují vícepokojové ubytování, hodnocení potřebné výše důchodu bude provedeno pouze u jednolůžkového a dvoulůžkového pokoje. Potřebná výše důchodu se skládá z úhrady za ubytování a celodenní stravu ve vybraném pokoji a 15 % zůstatku příjmu.

Tab. 4.2 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování v jednotlivých pokojích včetně celodenní stravy v okrese Přerov v Kč/měsíc (MPSV, 2019), vlastní zpracování

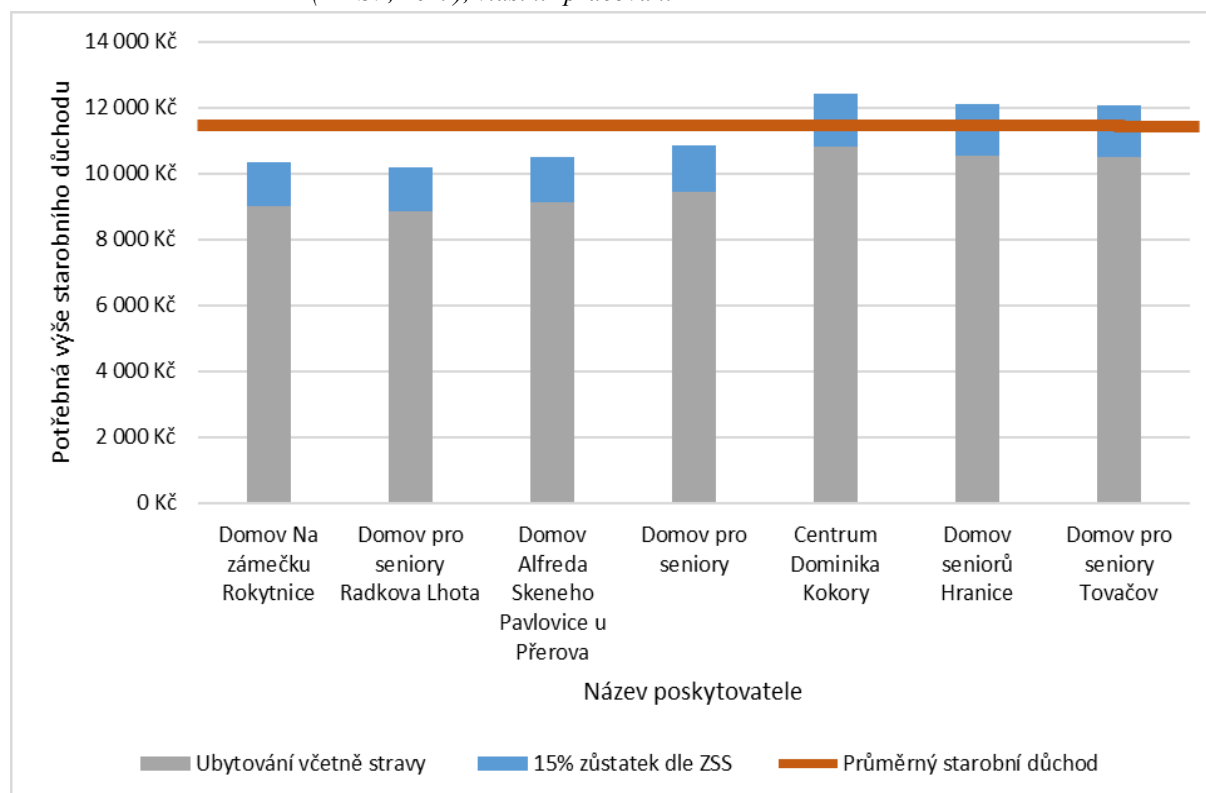
Název poskytovatele	Jednolůžkový pokoj			Dvoulůžkový pokoj		
	Ubytování včetně stravy	15% zůstatek dle ZSS	Minimální starobní důchod	Ubytování včetně stravy	15% zůstatek dle ZSS	Minimální starobní důchod
Domov Na záměčku Rokytnice	9 300 Kč	1 395 Kč	10 695 Kč	9 000 Kč	1 350 Kč	10 350 Kč
Domov pro seniory Radkova Lhota	9 450 Kč	1 418 Kč	10 868 Kč	8 850 Kč	1 328 Kč	10 178 Kč
Domov Alfreda Skeneho Pavlovice u Přerova	9 480 Kč	1 422 Kč	10 902 Kč	9 150 Kč	1 373 Kč	10 523 Kč
Domov pro seniory	9 900 Kč	1 485 Kč	11 385 Kč	9 450 Kč	1 418 Kč	10 868 Kč
Centrum Dominika Kokory	10 800 Kč	1 620 Kč	12 420 Kč	10 800 Kč	1 620 Kč	12 420 Kč
Domov seniorů Hranice	11 005 Kč	1 651 Kč	12 656 Kč	10 540 Kč	1 581 Kč	12 121 Kč
Domov pro seniory Tovačov	11 400 Kč	1 710 Kč	13 110 Kč	10 500 Kč	1 575 Kč	12 075 Kč

Z tabulky 4.2 je patrné, že z celkového počtu 7 domovů pro seniory v okrese Přerov vystačí průměrný měsíční důchod u jednolůžkového i dvoulůžkového pokoje pouze ve 4 domovech pro seniory. Aby senior finančně dosáhl (bez finanční pomoci ostatních) na pobyt ve třech zbývajících domovech pro seniory, musela by jeho výše důchodu být vyšší než průměrný měsíční starobní důchod.

Obr. 4.5 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování v jednolůžkovém pokoji včetně celodenní stravy v okrese Přerov v Kč/měsíc (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Obr. 4.6 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování ve dvoulůžkovém pokoji včetně celodenní stravy v okrese Přerov v Kč/měsíc (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Domovy se zvláštním režimem lze v okrese Přerov, viz obrázek 3.8, nalézt pouze dva, přičemž oba se nacházejí ve stejném zařízení jako domov pro seniory. Částka, kterou uživatel domova se zvláštním režimem hradí za ubytování včetně celodenní stravy, je stejná jako v domově pro seniory. Jeden se nachází v Domově seniorů Hranice a druhý se nalézá v domově pro seniory v Přerově. V tabulce 4.1 jsou uvedeny ceny za ubytování včetně celodenní stravy v jednotlivých pokojích. Stejně jako u domovů pro seniory, tak i v domovech se zvláštním režimem platí pravidlo, že seniorovi po uhrazení ceny za ubytování a celodenní stravu musí zůstat 15 % příjmu. Jelikož u domovů se zvláštním režimem platí stejné podmínky jako u domovů pro seniory, tak zhodnocení dostupnosti této sociální služby z finančního hlediska vyšlo stejně jako u domovů pro seniory, viz tabulka 4.2. Z tabulky vyplývá, že domov se zvláštním režimem nacházející se v Domově seniorů Hranice, není finančně dostupný (bez finanční pomoci ostatních), jelikož potřebná výše důchodu vynaložena na ubytování včetně celodenní stravy a 15 % zůstatku z příjmu převyšuje průměrný starobní důchod. Co se týče domova se zvláštním režimem nacházejícím se v domově pro seniory v Přerově, jeví se jako dostupný, jelikož důchod potřebný na pokrytí je nižší než průměrný měsíční starobní důchod (MPSV, 2019).

4.3.2 Pobytové sociální služby pro seniory v okrese Kroměříž

V okrese Kroměříž se pobytovou formou poskytují celkem dvě služby určené seniorům. Jedná se o domov pro seniory a domov se zvláštním režimem. Průměrný starobní důchod v okrese Kroměříž činil v roce 2017 celkem 11 564 Kč za měsíc (ČSÚ, 2017).

Domov pro seniory lze najít v okrese Kroměříž, viz obrázek 3.9, celkem 9krát, přičemž 7 z nich se nachází v SO ORP Kroměříž, jeden lze nalézt v SO ORP Holešov a jeden v SO ORP Bystřice pod Hostýnem. Co se týče teritoriální dostupnosti, domovy pro seniory se nachází v každé SO ORP okresu Kroměříž. V následující tabulce 4.3 jsou uvedeny částky za ubytování v jednotlivých pokojích včetně celodenní stravy.

Tab. 4.3 Úhrada za ubytování a celodenní stravu v domovech pro seniory v jednotlivých pokojích v okrese Kroměříž v Kč/měsíc (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Název poskytovatele	Jednolůžkový pokoj	Dvoulůžkový pokoj	Trojlůžkový pokoj	Čtyřlůžkový pokoj
Domov pro seniory	9 300 Kč	9 000 Kč	8 700 Kč	8 700 Kč
Domov pro seniory Koryčany	9 660 Kč	9 270 Kč	-	-
Česká katolická charita Domov sv. Kříže Kroměříž	9 750 Kč	9 390 Kč	9 120 Kč	9 120 Kč
Domov pro seniory u Kašny	10 140 Kč	9 600 Kč	9 420 Kč	-
Domov pro seniory u Moravy	10 140 Kč	9 780 Kč	9 270 Kč	-
Domov pro seniory Vážany	10 140 Kč	9 600 Kč	9 420 Kč	-
Centrum pro seniory	10 350 Kč	8 550 Kč	-	-
Centrum pro seniory Zahrada	10 500 Kč	10 200 Kč	-	-
Domov pro seniory Starý mlýn Prasklice	-	11 400 Kč	-	-

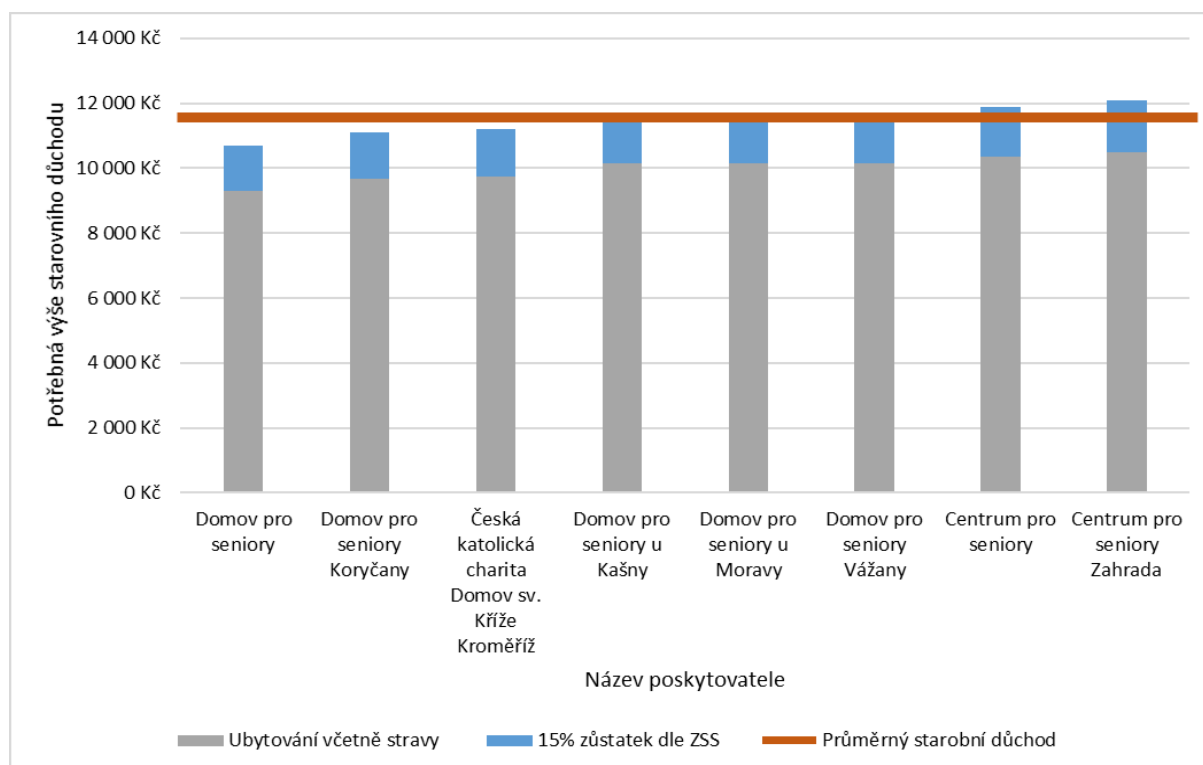
Stejně jako v okrese Přerov, všechny domovy pro seniory v okrese Kroměříž, viz tabulka 4.3, neposkytují vícepokojové ubytování, proto bude hodnocení potřebné výše důchodu provedeno pouze u jednolůžkového a dvoulůžkového pokoje. Výjimkou bude domov pro seniory Starý mlýn v Prasklicích, který poskytuje ubytování pouze ve dvoulůžkovém pokoji. Potřebná výše důchodu se stejně jako u okresu Přerov skládá z úhrady za ubytování včetně celodenní stravy ve vybraném pokoji a 15 % zůstatku příjmu.

Tab. 4.4 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování v jednotlivých pokojích včetně celodenní stravy v okrese Kroměříž v Kč/měsíc (MPSV, 2019), vlastní zpracování

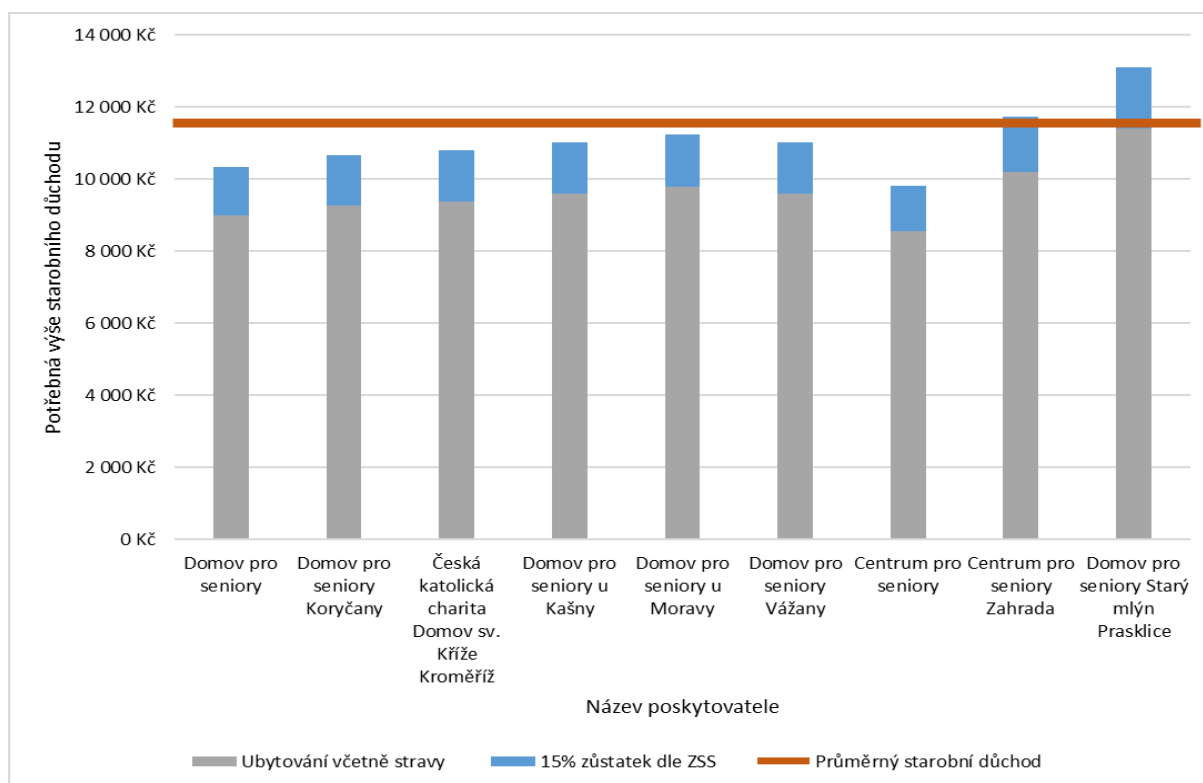
Název poskytovatele	Jednolůžkový pokoj			Dvoulůžkový pokoj		
	Ubytování včetně stravy	15% zůstatek dle ZSS	Minimální starobní důchod	Ubytování včetně stravy	15% zůstatek dle ZSS	Minimální starobní důchod
Domov pro seniory	9 300 Kč	1 395 Kč	10 695 Kč	9 000 Kč	1 350 Kč	10 350 Kč
Domov pro seniory Koryčany	9 660 Kč	1 449 Kč	11 109 Kč	9 270 Kč	1 391 Kč	10 661 Kč
Česká katolická charita Domov sv. Kříže Kroměříž	9 750 Kč	1 463 Kč	11 213 Kč	9 390 Kč	1 409 Kč	10 799 Kč
Domov pro seniory u Kašny	10 140 Kč	1 521 Kč	11 661 Kč	9 600 Kč	1 440 Kč	11 040 Kč
Domov pro seniory u Moravy	10 140 Kč	1 521 Kč	11 661 Kč	9 780 Kč	1 467 Kč	11 247 Kč
Domov pro seniory Vážany	10 140 Kč	1 521 Kč	11 661 Kč	9 600 Kč	1 440 Kč	11 040 Kč
Centrum pro seniory	10 350 Kč	1 553 Kč	11 903 Kč	8 550 Kč	1 283 Kč	9 833 Kč
Centrum pro seniory Zahrada	10 500 Kč	1 575 Kč	12 075 Kč	10 200 Kč	1 530 Kč	11 730 Kč
Domov pro seniory Starý mlýn Prasklice	-	-	-	11 400 Kč	1 710 Kč	13 110 Kč

Z tabulky 4.4 je patrné, že z celkového počtu 9 domovů pro seniory v okrese Kroměříž vystačí průměrný starobní měsíční důchod (bez finanční pomoci ostatních) u jednolůžkového pokoje pouze ve 3 domovech pro seniory. Co se týče dvoulůžkového pokoje, průměrný měsíční starobní důchod (bez finanční pomoci ostatních) vystačí u 7 domovů pro seniory. Aby senior finančně dosáhl na pobyt ve zbývajících domovech pro seniory (bez finanční pomoci ostatních), musela by jeho výše důchodu být vyšší než průměrný měsíční starobní důchod.

Obr. 4.7 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování v jednolůžkovém pokoji včetně celodenní stravy v okrese Kroměříž v Kč/měsíc (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Obr. 4.8 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování ve dvoulůžkovém pokoji včetně celodenní stravy v okrese Kroměříž v Kč/měsíc (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Domov se zvláštním režimem, lze v okrese Kroměříž, viz obrázek 3.9, nalézt pouze jeden, a to v Pačlavicích. Ubytování se poskytuje ve dvoulůžkovém nebo třílůžkovém pokoji, přičemž cena za dvoulůžkový pokoj činí 5 250 Kč/měsíc a cena za třílůžkový pokoj je 4 950 Kč/měsíc. Senior za celodenní stravu vynaloží 4 350 Kč/měsíc. Celková úhrada za ubytování včetně stravy tedy činí u dvoulůžkového pokoje 9 600 Kč/měsíc a u třílůžkového pokoje 9 300 Kč/měsíc (MPSV, 2019).

Tab. 4.5 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování v jednotlivých pokojích včetně celodenní stravy v okrese Kroměříž v Kč/měsíc (MPSV, 2019), vlastní zpracování

Název poskytovatele	Dvoulůžkový pokoj			Třílůžkový pokoj		
	Ubytování včetně stravy	15% zůstatek dle ZSS	Minimální starobní důchod	Ubytování včetně stravy	15% zůstatek dle ZSS	Minimální starobní důchod
Domov se zvláštním režimem	9 600 Kč	1 440 Kč	11 040 Kč	9 300 Kč	1 395 Kč	10 695 Kč

Dle tabulky 4.5 se domov se zvláštním režimem v Pačlavicích jeví jako dostupný, protože u obou poskytovaných pokojů je potřebná výše důchodu nižší než průměrný měsíční starobní důchod.

4.3.3 Zhodnocení dostupnosti pobytových sociálních služeb pro seniory v daných okresech

Po zhodnocení finanční dostupnosti jednotlivých sociálních služeb pro seniory v okresech Přerov a Kroměříž poskytovaných pobytovou formou lze konstatovat, že u domovů pro seniory jsou jednolůžkové pokoje včetně celodenní stravy a 15 % zůstatku příjmů dostupnější v okrese Přerov. Dvoulůžkové pokoje včetně celodenní stravy a 15 % zůstatku příjmů jsou dostupnější v okrese Kroměříž. Při celkovém hodnocení finanční dostupnosti jednolůžkových a dvoulůžkových pokojů se jeví jako dostupnější domovy pro seniory v okrese Kroměříž, jelikož dostupných pokojů v rámci domovů pro seniory je 10, kdežto v okrese Přerov pouze 8.

Domovy se zvláštním režimem vychází, co se týče finanční dostupnosti, stejně. V okrese Kroměříž je pouze jeden domov se zvláštním režimem, který byl zhodnocen jako finančně dostupný. V okrese Přerov jsou sice dva domovy se zvláštním režimem, ale jako finančně dostupný se jeví pouze jeden z nich.

V obou okresech se poskytují pouze dvě pobytové sociální služby pro seniory. Domov pro seniory se jeví jako finančně dostupnější v okrese Kroměříž a domov se zvláštním režimem byl zhodnocen jako stejně finančně dostupný v obou okresech. Z toho vyplývá, že poskytované pobytové sociální služby pro seniory jsou finančně dostupnější v okrese Kroměříž.

Při hodnocení finanční dostupnosti byl brán v úvahu pouze průměrný měsíční starobní důchod seniora. Pokud však nastane případ, že starobní důchod nestačí k pokrytí výše úhrady, může tento rozdíl doplácet seniorova rodina. Pokud rodina seniora nechce nebo nemůže rozdíl doplácet, nebo pokud senior žádnou rodinu nemá, nedostatečná výše důchodu není důvodem pro nepřijetí seniora do domova pro seniory. V takovém případě rozdíl mezi příjmem seniora a výší úhrady hradí poskytovatel sociální služby ze svých finančních prostředků.

4.4 Celkové zhodnocení dostupnosti poskytovaných sociálních služeb pro seniory v daných okresech

Terénní sociální služby pro seniory byly zhodnoceny jako dostupnější v okrese Kroměříž. Ambulantní sociální služby pro seniory vyšly dostupnější v okrese Přerov a pobytové sociální služby pro seniory byly finančně dostupnější v okrese Kroměříž. Z toho vyplývá, že poskytované sociální služby pro seniory se celkově jeví jako dostupnější v okrese Kroměříž.

5 Závěr

Již mnoho let je velice diskutovaným tématem proces demografického stárnutí populace, a s tím související poskytované sociální služby. Proto se diplomová práce zabývala dostupností sociálních služeb pro seniory ve vybraných okresech ČR, jimiž byli okres Přerov a Kroměříž. V první řadě byla provedena analýza procesu stárnutí populace v daných okresech a na základě získaných údajů z ČSÚ bylo zjištěno, že v daných okresech v letech 1998-2017 opravdu docházelo k prohlubování procesu stárnutí obyvatelstva. V úvodu byla stanovena výzkumná otázka, která zněla, zda procentuální zastoupení osob ve věku 65 a více let atakovalo hranici 20 % celkového počtu obyvatelstva ve vybraných okresech během zkoumaných 20 let. Odpověď zní ano, v obou okresech % zastoupení seniorů dosáhlo hranici 20 % celkového počtu obyvatelstva, a to v roce 2017. Dokonce v okrese Kroměříž se jednalo o 20,1 %.

Na základě analýzy poskytovaných sociálních služeb pro seniory bylo zjištěno, že v okrese Přerov zcela chybí průvodcovské a předčitatelské služby a týdenní stacionáře. V okrese Kroměříž zcela chybí centra denních služeb, průvodcovské a předčitatelské služby, týdenní stacionáře a sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Zbývající sociální služby pro seniory poskytuje vždy alespoň jeden poskytovatel prostřednictvím jednoho nebo více zařízení. Druhá výzkumná otázka stanovená v úvodu zněla, zda jsou vybrané typy sociálních služeb poskytované terénní, ambulantní a pobytovou formou převážně (ze 70 %) lokalizovány ve vybraných okresech do významných regionálních sídel (okresních měst). Výzkumná otázka u terénních sociálních služeb byla vyvrácena, protože v okrese Přerov se terénní služby poskytují v okresním městě ze 40 % a v okrese Kroměříž z 25 %. Ambulantní sociální služby se poskytují v rámci okresu Přerov ze 72 % v okresním městě a v okrese Kroměříž z pouhých 18 %. Výzkumná otázka byla tedy v tomto případě potvrzena v okrese Přerov a vyvrácena v okrese Kroměříž. Pobytové sociální služby se nacházejí v okresním městě v okrese Přerov z 22 % a v okrese Kroměříž ze 40 %. Výzkumná otázka byla proto u pobytových sociálních služeb vyvrácena v obou okresech.

Po analýze poskytovaných sociálních služeb pro seniory v daných okresech bylo na řadě zhodnocení dostupnosti těchto poskytovaných služeb. Každá forma byla hodnocena dle jiného kritéria. Terénní sociální služby pro seniory byly hodnoceny dle toho, zda pokrývají celé území daného okresu. Dostupnost ambulantních sociálních služeb pro seniory byla hodnocena na základě časové náročnosti, kterou musí senioři absolvovat, aby se dopravili k jednotlivým zařízením. Pobytové sociální služby pro seniory byly hodnoceny na základě finanční

dostupnosti, což znamená, zda průměrný měsíční starobní důchod vystačí, bez jakékoliv jiné finanční dopomoci ostatních, na měsíční ubytování, stravu a 15 % zůstatek z příjmu seniora.

Co se týče zhodnocení terénních služeb, odborné sociální poradenství bylo zhodnoceno jako dostupnější v okrese Kroměříž, osobní asistence se jevila jako více dostupná jednoznačně v okrese Kroměříž, pečovatelskou službu v obou okresech nešlo jednoznačně zhodnotit a odlehčovací služby byly zhodnoceny jako dostupnější v okrese Kroměříž. Z toho vyplývá, že poskytované sociální služby pro seniory terénní formou byly zhodnoceny jako více dostupné v okrese Kroměříž.

U zhodnocení ambulantních služeb, vyšlo odborné sociální poradenství a pečovatelská služba dostupnější v okrese Kroměříž, denní stacionář byl vyhodnocen jako dostupnější v okrese Přerov, centrum denních služeb a sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením byly jednoznačně dostupnější v okrese Přerov. Po zhodnocení časové dostupnosti ambulantních sociálních služeb pro seniory vyšel dostupnější okres Přerov.

Pobytové sociální služby pro seniory byly zhodnoceny jako finančně dostupnější v okrese Kroměříž, jelikož domov pro seniory se jevil jako finančně dostupnější v okrese Kroměříž a domov se zvláštním režimem byl zhodnocen jako stejně finančně dostupný v obou okresech. Výsledky finanční dostupnosti pobytových sociálních služeb mohou být zkreslené, protože při hodnocení finanční dostupnosti byl na Českém statistickém úřadu dostupný pouze průměrný měsíční starobní důchod za rok 2017 a ceníky pobytových sociálních služeb jsou aktuální, tudíž odpovídají současnosti, tj. roku 2019. Je možné, že v roce 2017 mohly být ceny za ubytování a stravu v pobytových sociálních službách nižší, ale není to podmínkou, protože dle prováděcí vyhlášky č. 505/2006 Sb. činila v roce 2017 maximální výše úhrady za ubytování včetně celodenní stravy maximálně 11 400 Kč za měsíc stejně jako v roce 2019. Tudíž ceny v pobytových sociálních službách mohli být v roce 2017 stejné, jako jsou v roce 2019. Ale i přesto je potřeba brát finanční hodnocení dostupnosti pobytových sociálních služeb s rezervou.

Po zhodnocení všech forem poskytovaných sociálních služeb pro seniory vyšel okres Kroměříž dostupnější u terénních a pobytových sociálních služeb. U ambulantních sociálních služeb byl zhodnocen okres Přerov jako dostupnější. Z toho vyplývá, že celkově byl okres Kroměříž zhodnocen jako dostupnější než okres Přerov.

Dostupnost poskytovaných sociálních služeb pro seniory ve vybraných okresech byla v diplomové práci zkoumána z teritoriálního, vzdálenostního, časového a finančního hlediska.

Problematika dostupnosti sociálních služeb pro seniory lze zkoumat i z mnoha dalších hledisek, může se jednat např. o hledisko místní dostupnosti hodnocené podle počtu uživatelů na jednoho pracovníka, dále mohou být také zkoumány faktory na straně poptávky a nabídky ovlivňující dostupnost sociálních služeb. Co se týče finanční stránky, další výzkum by se mohl týkat finanční dostupnosti dle průměrných nákladů na jedno lůžko nebo výši dotace na jedno lůžko, případně by se mohli analyzovat průměrné úhrady na jednoho klienta v domovech pro seniory.

Seznam použité literatury

Odborná kniha

BAREŠ, Pavel. *Regionální dostupnost sociálních služeb: zpráva z výzkumných šetření mezi pracovníky krajských úřadů a pracovníky obcí s pověřeným obecním úřadem*. Praha: VÚPSV, 2009. 61 s. ISBN 978-80-7416-047-9.

DUKA, M., I. DUKOVÁ a I. KOHOUTOVÁ. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-3880-2.

GOLDMANN, Radoslav a kol. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 131 s. ISBN 80-244-1454-6.

HORVÁTHOVÁ, Zuzana. *Social systems and policies*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016. 302 p. ISBN 978-80-87956-38-0.

JANEČKOVÁ, E., H. ČIBEROVÁ a P. Mach. *Průvodce systémem poskytování sociálních služeb: řešení základních problémů poskytování sociálních služeb, vzory používaných formulářů, náležitosti smlouvy*. Olomouc: ANAG, 2016. 350 s. ISBN 978-80-7554-009-6.

JEŘÁBKOVÁ, Věra a Ladislav PRŮŠA. *Příspěvek na péči*. Praha: VÚPSV, 2013. 155 s. ISBN 978-80-7416-145-2.

KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. 269 s. ISBN 978-80-245-2096-4.

KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 6. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 568 s. ISBN 978-80-7478-921-2.

PRUDKÁ, Šárka. *Sociální služby pro seniory v kontextu sociální politiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 236 s. ISBN 978-80-7478-839-0.

ŠOTKOVSKÝ, Ivan. *Demografie: teorie a praxe v regionálních souvislostech*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2013. 200 s. ISBN 978-80-248-3158-9.

TOMEŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2011. 366 s. ISBN 978-80-7367-868-5.

VÍŠEK, Petr a Ladislav PRŮŠA. *Optimalizace sociálních služeb*. Praha: Národní centrum sociálních studií, 2012. 110 s. ISBN 978-80-7416-099-8.

WILDMANNOVÁ, Mirka. *Sociální politika: distanční studijní opora*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2005. 128 s. ISBN 80-210-3657-5.

Článek v odborném časopise

KAINRÁTHOVÁ, Renata. UNIT CARE Koncept bydlení pro seniory. *Odborný časopis Sociální služby* [online]. 2015, roč. 17, č. 5 [cit. 2019-02-28]. ISSN 1803-7348. Dostupné z: <http://www.socialnisluzby.eu/ckfinder/userfiles/files/unit%20care.pdf>

LANGHAMROVÁ, J., M. ŠIMKOVÁ a J. SIXTA. Makroekonomické dopady rozšiřování sociálních služeb pro stárnoucí populaci České republiky. *Politická ekonomie* [online]. 2018, č. 2 [cit. 2018-12-14]. ISSN 2336-8225. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/1186>

PRŮŠA, Ladislav. Sonda v regionech. *Rezidenční péče* [online]. 2015, roč. 11, č. 2 [cit. 2019-04-08]. ISSN 1801-8718. Dostupné z: <http://www.rezidencnipece.cz/archiv/casopis/1502.pdf>

SVOBODOVÁ, Kamila. Demografické stárnutí a životní podmínky seniorů v České republice. *Demografie* [online]. 2010, č. 4 [cit. 2019-02-28]. ISSN 1805-2991. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/Do_1574.pdf

Elektronické dokumenty a ostatní

zákon

Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupný z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/2006-108/zneni-20190101>

zprávy a dokumenty domácích a mezinárodních renomovaných institucí

Národní strategie rozvoje sociálních služeb na období 2016–2025. Praha: MPSV, 2016. 232 s. ISBN 978-80-7421-126-3. Dostupné také z: https://www.email.cz/download/k/rskQYyxVK1qQYVPawgqQBIQuDYEqIHvQJX3GxgnYa9WgTcCKSGDSfSBX6tks4_ZlCW8C8XU/NSRSS.pdf

Strategie sociálního začleňování 2014-2020. Praha: MPSV, 2014. 78 s. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/17082/strategie_soc_zaclenovani_2014-20.pdf

MINISTERSTVA PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Standardy kvality sociálních služeb* [online]. MPSV [16. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/5963>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská zpráva ČSÚ v Olomouci: Okresy. Časové řady – vybrané ukazatele za okres Přerov 2019* [online]. ČSÚ [27. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11276/17843076/7104.pdf/edbf5932-9c67-4abb-8c14-734670601fac?version=1.53>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská zpráva ČSÚ v Olomouci: Okresy. Administrativní rozdělení okresu Přerov 2016* [online]. ČSÚ [27. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11276/17843076/P%C5%99erov.png/ca07a862-2c50-4401-a758-ad2a28af4a61?version=1.1&t=1478262544686>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská zpráva ČSÚ ve Zlíně: Okresy. Charakteristika okresu Kroměříž 2016* [online]. ČSÚ [27. 2. 2019]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_okresu_kromeriz

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská zpráva ČSÚ ve Zlíně: Okresy. Administrativní mapy okresů 2016* [online]. ČSÚ [27. 2. 2019]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11284/81380840/Krom%C4%9B%C5%99%C3%AD%C5%BE_admin.png/9adc8b10-e4e7-4ccc-bfa8-333c17edbe35?version=1.1&t=1524653107348

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *RIS: Statistická data – Obyvatelstvo. 1998-1999*. [online]. RIS [27. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/statisticka-data/detail?kapitola=3&ukazatel=033001&rokOd=1998&rokDo=1999&urovenNuts=4&nuts2=&nuts3=&nuts4=CZ0714&orp9=>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Demografická ročenka okresů - 2000 - 2009* [online]. ČSÚ [27. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/24043589/40341065.pdf/d920c41f-7c69-4322-8327-a346566e984c?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Demografická ročenka okresů - 2008 - 2017* [online]. ČSÚ [27. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/61546942/1300561865.pdf/f6321cde-fef3-4930-9514-3e969a7b0488?version=1.0>

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *RIS: Statistická data – Obyvatelstvo. 1998-1999*. [online]. RIS [27. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/statisticka-data/detail?kapitola=3&ukazatel=033001&rokOd=1998&rokDo=1999&urovenNuts=4&nuts2=&nuts3=&nuts4=CZ0721&orp9=>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Demografická ročenka okresů - 2000 - 2009* [online]. ČSÚ [27. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/16313063+40341067.pdf/f16e8216-c691-4f70-9c9d-abc040361c50?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Demografická ročenka okresů - 2008 - 2017* [online]. ČSÚ [27. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/61546942/1300561867.pdf/5fb40200-c810-4b8a-b13c-6def0be0ad40?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská zpráva ČSÚ v Olomouci: Správní obvody. Vybrané údaje o SO ORP v roce 2013, 2014, 2015, 2016, 2017* [online]. ČSÚ [13. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xm/vybrane-udaje-o-so-orp-v-roce-2017>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská zpráva ČSÚ ve Zlíně: Správní obvody. Vybrané údaje o SO ORP v roce 2013, 2014, 2015, 2016, 2017* [online]. ČSÚ [13. 3. 2019]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/vybrane_udaje_za_spravni_obvody_orp

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Katalog produktů. Projekce obyvatelstva České republiky - 2018 - 2100* [online]. ČSÚ [10. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/61566242/13013918u.pdf/6e70728f-c460-4a82-b096-3e73776d0950?version=1.2>

MINISTERSTVA PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Registr poskytovatelů sociálních služeb. Přerov 2019* [online]. MPSV [27. 2. 2019]. Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/rozsirene_hledani_sluzby.do?si=&scs=24&spo=&spd=&zn=&srp=pdaz&zak=Olomouck%C3%BD&zaok=P%C5%99erov&zao=&zau=&pn=&pic=&SUBSESSION_ID=1551262714921_1&sbmt=Vyhledat

MINISTERSTVA PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Registr poskytovatelů sociálních služeb. Kroměříž 2019* [online]. MPSV [27. 2. 2019]. Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/rozsirene_hledani_sluzby.do?si=&scs=24&spo=&spd=&zn=&srp=pdaz&zak=Zl%C3%ADnsk%C3%BD&zaok=Krom%C4%9B%C5%99%C3%AD%C5%BE&zao=&zau=&pn=&pic=&SUBSESSION_ID=1551262788727_1&sbmt=Vyhledat

INFORMAČNÍ DOPRAVNÍ SYSTÉM. [online]. IDOS [25. 3. 2019]. Dostupné z: <https://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusymhdvse/spojeni/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská zpráva ČSÚ v Olomouci: Okresy. Časové řady - vybrané ukazatele za okres Přerov* [online]. ČSÚ [15. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11276/17843076/7104.pdf/edbf5932-9c67-4abb-8c14-734670601fac?version=1.55>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Krajská zpráva ČSÚ ve Zlíně: Okresy. Časové řady vybraných ukazatelů okresu Kroměříž* [online]. ČSÚ [16. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11284/17864267/CZ0721.pdf/eccbe1e7-1811-4ca4-85b6-02cd99c54210?version=1.17>

CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB KOJETÍN. [online]. 2019 [30. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.kojetin.cz/css/>

DOMOV SENIORŮ HRANICE. [online]. 2019 [12. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.domovsenioruhranice.cz/>

CHARITA HRANICE. [online]. 2019 [15. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.hranice.charita.cz/>

CHARITA PŘEROV. [online]. 2019 [15. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.prerov.charita.cz/>

CHARITA BYSTRICE POD HOSTÝNEM. [online]. 2019 [17. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.bystriceph.charita.cz/>

CHARITA HOLEŠOV. [online]. 2019 [18. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.holesov.charita.cz/>

CHARITA KROMĚŘÍŽ. [online]. 2019 [18. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.kromeriz.charita.cz/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka České republiky - 2016* [online]. ČSÚ [16. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/25-socialni-zabezpeceni-6k2z1i9q2i>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka České republiky - 2018* [online]. ČSÚ [16. 4. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/26-socialni-zabezpeceni>

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
EU	Evropská unie
KM	Kilometr
MHD	Městská hromadná doprava
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
WHO	Světová zdravotnická organizace

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26.4.2019

Klvačová

Bc. Kristýna Klvačová

Seznam tabulek

Tab. 3.1 Vybrané ukazatele okresu Přerov	30
Tab. 3.2 Vybrané ukazatele okresu Kroměříž	32
Tab. 3.3 Domovy pro seniory v okrese Přerov	37
Tab. 3.4 Pečovatelská služba v okrese Přerov	38
Tab. 3.5 Domovy pro seniory v okrese Kroměříž	40
Tab. 3.6 Pečovatelská služba v okrese Kroměříž	41
Tab. 4.1 Úhrada za ubytování a celodenní stravu v domovech pro seniory v jednotlivých pokojích v okrese Přerov	54
Tab. 4.2 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování v jednotlivých pokojích včetně celodenní stravy v okrese Přerov v Kč/měsíc	55
Tab. 4.3 Úhrada za ubytování a celodenní stravu v domovech pro seniory v jednotlivých pokojích v okrese Kroměříž v Kč/měsíc	57
Tab. 4.4 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování v jednotlivých pokojích včetně celodenní stravy v okrese Kroměříž v Kč/měsíc	58
Tab. 4.5 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování v jednotlivých pokojích včetně celodenní stravy v okrese Kroměříž v Kč/měsíc	59

Seznam obrázků

Obr. 3.1 Administrativní rozdělení okresu Přerov, stav k 1. 1. 2016.....	28
Obr. 3.2 Administrativní rozdělení okresu Kroměříž, stav k 1. 1. 2016.....	29
Obr. 3.3 Vybrané ukazatele okresu Přerov	31
Obr. 3.4 Zastoupení seniorů v jednotlivých SO ORP okresu Přerov	32
Obr. 3.5 Vybrané ukazatele okresu Kroměříž.....	33
Obr. 3.6 Zastoupení seniorů v jednotlivých SO ORP okresu Kroměříž	34
Obr. 3.7 Věková pyramida obyvatel ČR v roce 2018 a projekce obyvatelstva do roku 2101 .	35
Obr. 3.8 Střediska sociálních služeb pro seniory v okrese Přerov	36
Obr. 3.9 Střediska sociálních služeb pro seniory v okrese Kroměříž.....	39
Obr. 4.1 Ambulantní zařízení sociálních služeb pro seniory v okrese Přerov a SO ORP Přerov.....	48
Obr. 4.2 Ambulantní zařízení sociálních služeb pro seniory v okrese Kroměříž a SO ORP Kroměříž.....	50
Obr. 4.3 Ambulantní zařízení sociálních služeb pro seniory v okrese Kroměříž a SO ORP Holešov.....	51
Obr. 4.4 Ambulantní zařízení sociálních služeb pro seniory v okrese Kroměříž a SO ORP Bystřice pod Hostýnem	52
Obr. 4.5 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování v jednolůžkovém pokoji včetně celodenní stravy v okrese Přerov v Kč/měsíc	55
Obr. 4.6 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování ve dvoulůžkovém pokoji včetně celodenní stravy v okrese Přerov v Kč/měsíc	56
Obr. 4.7 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování v jednolůžkovém pokoji včetně celodenní stravy v okrese Kroměříž v Kč/měsíc.....	58
Obr. 4.8 Potřebná výše starobního důchodu v případě ubytování ve dvoulůžkovém pokoji včetně celodenní stravy v okrese Kroměříž v Kč/měsíc	59

Seznam vzorců

(2.1) Průměrný věk.....	11
(2.2) Index stáří	11
(2.3) Index ekonomické závislosti seniorů.....	11
(2.4) Procentuální zastoupení seniorů ve věku 65+	11

Seznam příloh

Příloha 1 Vývoj výdajů na příspěvek na péči během let 2007-2017.....	1
Příloha 2 Kapacity, neuspokojené žádosti o umístění a celoroční výdaje ve vybraných pobytových sociálních službách pro seniory v letech 2012-2017 v rámci celé ČR.....	2